

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

PLURÁL SUBSTANTIV A ADJEKTIV – KOLÍSÁNÍ V PSANÉM ÚZU

Vedoucí práce: doc. PhDr. Jan Radimský, Ph.D.

Autor práce: Martina Zedníčková

Studijní obor: Francouzský jazyk pro evropský a mezinárodní obchod

Ročník: 5.

2020

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně, pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice, dne 31.7.2020

.....
Martina Zedníčková

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat panu doc. PhDr. Janu Radimskému, Ph.D za jeho cenné rady, ochotu a zejména trpělivost prokázanou při vedení mé bakalářské práce. Ráda bych také poděkovala své rodině za velkou podporu během mého studia.

ANOTACE

Tato bakalářská práce se zabývá plurálem substantiv a adjektiv a jejich kolísání v psaném úzu. Práce se skládá z teoretické a praktické části. Cílem první části je obecně představit protiklad singulár : plurál ve spojení s podstatnými jmény a adjektivy. Poté je pozornost zaměřena na konkrétní tvoření plurálu podstatných jmen a adjektiv.

Praktická část si klade za cíl pomocí korpusu FrWac s kombinací korpusu L'est Républicain kvalitativně a kvantitativně analyzovat konkrétní substantiva, která toto kolísání vykazují.

Klíčová slova: Plurál, Substantivum, Adjektivum, FrWac, L'Est Républicain

ABSTRACT

This bachelor thesis studies plural forms of nouns and adjectives and their variation in written language. The thesis consists of a theoretical and a practical part. The goal of the first part is to introduce the singular : plural opposition in connection with nouns and adjectives in general. After that, the focus is on the concrete formation of the plural form of nouns and adjectives.

The practical part of the thesis aims to qualitatively and quantitatively analyse specific nouns that show this kind of variation. This research is done with the help of two corpora: FrWac and L'est Républicain.

Keywords: Plural, Noun, Adjective, FrWac, L'Est Républicain

OBSAH

ÚVOD.....	8
TEORETICKÁ ČÁST	10
1. Substantiva.....	10
1.1. Číslo podstatných jmen	10
1.1.1. Jednotlivé hodnoty singuláru a plurálu.....	11
1.1.2. Substantiva bez plurálu.....	13
1.1.3. Substantiva bez singuláru	14
1.2. Znaky plurálu.....	16
1.2.1. V písemném projevu.....	16
1.2.2. V písemném a ústním projevu	18
1.2.2.1. Substantiva končící v singuláru na -al.....	18
1.2.2.2. Substantiva končící v singuláru na -ail.....	18
1.2.2.3. Zvláštní případy	18
1.3. Podstatná jména složená	19
1.4. Podstatná jména přejatá	21
1.5. Příležitostná substantiva	22
1.6. Substantiva ve spojení s přívlastky.....	22
2. Adjektiva.....	22
2.1. Znaky plurálu a jejich výslovnostní změny	23
2.1.1. Znaky plurálu v psaném projevu	23
2.1.2. Znaky plurálu v psaném i mluveném projevu	24
2.1.3. Adjektiva označující barvy	26
2.1.4. Adjektiva složená ze dvou adjektiv	27
2.1.5. Příležitostná adjektiva	28
2.1.6. Demi a semi	28
2.1.7. Feu	29
2.1.8. Fort.	29
2.1.9. Grand	29
2.1.10. Angora, bémol, chic, express, intestat, kaki, mastoc, pop, princeps, rococo, rosat, snob, sterling.....	30
2.2. Adjektiva užívaná pouze v singuláru.....	30
2.3. Adjektiva užívaná pouze v plurálu	31

PRAKTICKÁ ČÁST	32
Korpus <i>frWaC</i>	33
Korpus <i>L'est Républicain</i>	33
Samotný výzkum	34
Závěr	58
Résumé.....	59
Seznam použité literatury	61

ÚVOD

Tato bakalářská práce se věnuje gramatické kategorii čísla substantiv a adjektiv ve francouzštině. Číslo je jedním ze základních morfologických charakteristik jmen. Jedná se ale i o poměrně složitou a pro nás velmi zajímavou kategorii, a to nejen díky svým pravidelnostem, ale také nepravidelnostem. Naši pozornost také získala tím, že ne vždy je tvoření plurálu jasné a to nejen pro cizince, který se jazyk učí, ale zejména i pro rodilého mluvčího.

Jako náš jazyk, tak i francouzský jazyk se stále vyvíjí. Již po staletí francouzština u některých jmen váhá mezi dvěma plurálními koncovkami. Cílem práce je detailně popsat systém tvoření množného čísla ve francouzském jazyce, a následně si v praktické části nejen jeho správné tvoření potvrdit, ale zejména poukázat na četnost těch substantiv, jež v psaném úzu mohou kolísat, tedy vymykají se gramatickým pravidlům, ale přesto se s nimi můžeme v psané formě setkat. Poté se pokusíme tato vybraná podstatná jména detailně analyzovat.

Práce se dělí na dvě hlavní části – teoretickou a praktickou. Teoretická část je dále rozdělena do 2 hlavních kapitol, jež jsou následně řazeny do jednotlivých subkapitol.

První kapitola je věnována pouze jednomu slovnímu druhu, a to substantivu. Nejprve si vyjasníme jeho základní definici a poté se zaměříme na jeho mluvnickou kategorii – číslo. Po představení jednotlivých hodnot plurálu a singuláru se již zaměříme na tvoření množného čísla, které nám vysvětlují různé gramatiky. Nezapomeneme se ani pozastavit u jmen která mají výjimky při tomto tvoření, a proto se je musí jejich uživatel naučit zpaměti (nebo jejich aktivním užíváním „zapsat“ do své paměti). Dále se věnuji i substantivům, která existují pouze v singulárním tvaru a naopak pouze v plurálním (např. některá jména obecná či vlastní jména). Poté se již věnuji konkrétním znakům plurálu u různých skupin jmen: končících v jednotném čísle na *-s*, *-x*, *-z*, *-au*, *-eu*, *-ou*, *-al*, *-ail* a dalším zvláštním případům. V následující subkapitole se zaměřím na tvoření plurálu u podstatných jmen složených, a to nejprve u těch, která se skládají z více než dvou lexémů psaných dohromady a poté těch, která obsahují pouze spojovník. Na konci první kapitoly si vysvětlíme tvoření plurálu u substantiv přejatých

z jiných jazyků, u jmen, která nazýváme příležitostnými substantivy (jsou jimi například číslice, písmena abecedy, atp.) a také u jmen ve spojení s přívlastky.

Druhá kapitola se věnuje pouze přídavným jménům. Po jejich základní charakteristice se věnujeme znakům plurálu u adjektiv končících v jednotném čísle na *-eau*, *-s*, *-x* a zejména *-al*. Následně navážeme dalšími subkapitolami demonstrujícími tvorbu množného čísla u adjektiv, která označují barvy, a která jsou složená ze dvou adjektiv (v jejich různých podobách). Poté se zaměříme na vybraná adjektiva *demi*, *semi*, *mi*, *feu*, *fort*, *grand*, kterým věnuji samostatné subkapitoly. Nakonec poukážeme na adjektiva, která existují pouze v jednotném anebo naopak pouze v množném čísle.

V souladu se zásadami pro vypracování této práce si v praktické části již pomocí vybraných korpusů (*frWaC* a *L'est Républicain*) vyhledáme konkrétní substantiva, která mohou existovat v obou variantách tvaru množného čísla a následně je kvantitativně a kvalitativně analyzujeme.

TEORETICKÁ ČÁST

1. Substantiva

Podstatná jména nebo také substantiva označují nejen osoby, zvířata a jiné živočichy, rostliny a věci, látky, ale také děje, stavy, jakož i vlastnosti, vztahy a jiné abstraktní pojmy. Každé substantivum má ve větě funkci sémantickou a může plnit syntaktickou funkci subjektu nebo objektu. Také má své gramatické kategorie a tvoří hlavní část nominální skupiny. U francouzských podstatných jmen rozlišujeme rod a číslo.

Podle Grevisse a Goose¹ je podstatným jménem slovo, které je ve větě zpravidla doprovázené determinantem neboli určovatelem, případně adjektivem. Je schopné sloužit jako podmět, přívlastek, přístavek či doplněk. Připojením determinantu se každé slovo či téměř každý prvek jazyka může stát podstatným jménem.

Le passé. Le rire. Le pour et le contre.

*Ces trois **que** alourdissent la phrase.*

*L'e muet. Un **tiens** vaut mieux que deux **tu l'auras**.*

1.1. Číslo podstatných jmen

Ve francouzském jazyce rozlišujeme dvě čísla: singulár a plurál. Každé substantivum rozlišuje nějaké gramatické číslo, nejčastěji se užívá u bytostí či věcí, které mohou být počítatelné. Singulár používáme, pokud označujeme pouze jednu jedinou bytost, věc či jméno hromadné (*le nom collectif*)² nebo jednu skupinu:

*Un soldat. Un cheval. Une pomme. – Un essaim. Ce régiment*³

Plurál používáme, pokud označujeme více jak jednu bytost, věc či jména hromadná nebo více jak jednu skupinu:

*Dix soldats. Trois chevaux. Toutes les pommes. – Deux essaims. Ces régiments*⁴.

¹ GREVISSE, M.; GOOSE A, GREVISSE M-A (1995)- Nouvelle grammaire française. 3. éd. Bruxelles, De Boeck & Larcier, s. 135

² GREVISSE, M.; GOOSSE A. (2008) – Le bon usage, Paris, Duculot, s. 659

³ Příklad převzat z GREVISSE, M.; GOOSSE A. (2008) – Le bon usage, Paris, Duculot, s 659

⁴ Příklad převzat z GREVISSE, M.; GOOSSE A. (2008) – Le bon usage, Paris, Duculot, s 659

Většina francouzských substantiv je ohebným slovním druhem. Ohýbá se v rodu a čísle (pravidla tvoření plurálu vysvětlíme později). Existují však podstatná jména, která se užívají buď jen v singuláru nebo v plurálu. Jiná užíváme v singuláru nebo v plurálu, aniž by to mělo jakýkoli vztah s naší představou jednoty či plurality. Tento fenomén je grafický i fonetický.

Většina francouzských podstatných jmen rozlišuje singulár a plurál morfologicky v psané normě.

Podle autorů *Grammaire du français contemporain*⁵ jsou substantiva v singuláru, pokud referent (bytost či věc), který substantiva označuje, je v okamžiku, kdy mluvíme, považován jako konstituent, jediná jednotka. Substantiva užíváme v plurálu tehdy, pokud tohoto referenta tvoří během jejich použití nejméně dvě jednotky.

1.1.1. Jednotlivé hodnoty singuláru a plurálu

A) Singulár

- I.) Jednotné číslo může mít **generickou** hodnotu, což znamená, že se týká všech představitelů zamýšlené skupiny:

LE CHEVALIER s'en allait à travers le monde, secourant LA VEUVE et L'ORPHELIN. Voilà la charité de Jésus-Christ.

- II.) Aniž by singulár měl generický význam a aniž by substantivum bylo jménem hromadným, singulár může mít hodnotu **hromadnou**, stejně tak, jako v běžném jazyce, tak i v literatuře :

Regarder qqn d'UN OEIL soupçonneux. N'avoir rien à se mettre sous LA DENT. Passer une rivière à PIED sec.

B) Plurál

- I.) Množné číslo někdy užíváme u věcí, které bývají nepočítatelné :

Manger des épinards, des confitures. Prendre les eaux (= faire une cure thermale). Des sables mouvants.

⁵ CHEVALIER J. C., BENVENISTE B. C., ARRIVÉ M., PEYTARD J., (1997) – Grammaire du français contemporain, Larousse, s. 170

II.) V literárním jazyce, kdy je vlastní jméno doprovázeno determinativem v množném čísle, toto vlastní jméno exponent plurálu nepřibírá:

Ce petit cénacle où LES Leconte de Lisle, LES Ménard, LES Thalès Bernard participaient de l'esprit généreux et absurde de Paris révolutionnaire.

Dále exponent plurálu nepřibírá:⁶

a) vlastní jméno označující dílo: *J'ai acheté deux Larousse.*

b) vlastní jména v metaforickém užití, která fungují jako apelativa a v množném čísle se ohýbají a znak plurálu přibírají: *Les Corneilles, les Racines et les Molières sont rares.* „Spisovatelů, jako je Corneille, Racine a Molière je málo) označujeme-li celou rodinu: *Les Pagnac viennent.*

c) Vlastní jména osob a rodin běžných příjmení zůstávají v plurálu beze změny:

Les Dupont. Les Bonaparte. Les deux Corneille. Il y a trois Jean dans cette classe.

Některým jménům se však v psané podobě znak plurálu zachoval: *Les trois Horaces. Les trois Curiaces. Les deux Gracques.* Obzvláště u jmen šlechtických a panovnických rodů: *Les Ptolémées, les Tarquins, les Césars, les Flaviens, les Antonins, les Bourbons, les Stuarts, les Tudors.*⁷

I když jsou vlastní jména osob použita jako jména obecná, označují buď osoby, které mají charakteristiky dotyčných osob, nebo označují díla vyrobená či napsaná těmito osobami, nebo díla představující tyto osobnosti. V tomto případě náš úzus často váhá, zda použít znak plurálu.

Combien de Mozarts naissent chaque jour en des îles sauvages ! (J.Rostand.)

Répondre, par avance, à tous les Caïn du monde. (A.Camus)

Je navíc téměř nemožné připojit znak množného čísla jménům jako je: *Van Eyck, La Fontaine.* Pokud se vlastní jméno zcela stalo jménem obecným a pokud ho píšeme malým písmenem, přibírá toto jméno znak plurálu: *des gavroches, des cicérones, des poubelles.* Slova, která se stala ochrannými známkami jsou často neměnná: *Boire deux*

⁶ ŠABRŠULA, J. (1986)- Vědecká mluvnice francouzštiny, Praha, Československá akademie věd, s. 50,51

⁷ Pravopisná nedůslednost je např. u dynastie *les Habsbourg* (někdy též *les Habsbourgs*), *les Bonaparte*.

Martini. *Une collision entre deux Peugeot.* (Zákonitě se musí psát s velkým písmenem.)

Jména obyvatel, národů, dynastií a ostatní jmen, která jsou ve vztahu s vlastními jmény, přibírají znaky plurálu: *Les Capétiens, les Carolingiens, les Suisses, les Russes, les franciscains.*

d) Názvy děl, časopisů atp. jsou obecně neměnné:

Posséder deux Énéide. Un paquet de Nouvelle revue française.

Exponent plurálu se připojuje:

a) označujeme-li příslušníky historických rodin (rodů): *Les Bourbons, les Condés.*

b) označujeme-li díla uměleckými jmény vlastními jmény osoby na základě metonymie: *Ce musée contient des Rembrants.*

c) k vlastním jménům označující národy a země: *L'isthme de Panama joint les deux Amériques. – Les deux Allemagnes (deux visages, deux mondes...).*

- I.) V hovorovém jazyce nastává jev podobný, a to, pokud determinant v množném čísle předchází číselnému údaji, který je v čísle jednotném: *Marius rentre à présent à DES une heure du matin ! (HUGO, Misér., IV, VIII, 3.)*

1.1.2. Substantiva bez plurálu

a) Existují některá podstatná jména, která existují pouze v čísle jednotném.⁸

Názvy věd, umění a sportu: *La botanique. La peinture. Le tennis.* (ALE: *les mathématiques, les poids et haltères* ou *haltérophilie*)

Názvy materiálů: *L'or. L'argent.*

Názvy označující vlastnosti: *La solidarité. La fragilité.*

Názvy smyslů: *L'odorat.*

Názvy světových stran: *Le nord.*

⁸ Rozdělení převzato z: GREVISSE, M.; GOOSSE A. (2008) – *Le bon usage*, Paris, Duculot, s. 661

Různá infinitiva a adjektiva vyjadřující jména abstraktní: *Le boire et le manger. L'utile et l'agréable.*

Tato slova, která se užívají především v singuláru, mohou být v některých případech (eventuálně nesou-li jiný význam) užity i v plurálu:

Pratiquer la peinture. DES PEINTURES abstraites.

Le fer de rouille. Un marchand de FERS.

V rámci téže věty lze rozlišit jednotlivé části či různá zaměření, což odůvodňuje užití plurálu:

Aujourd'hui, la géométrie comporte un champ de recherches immense, allant de la géométrie plane AUX GÉOMÉTRIES à n dimensions, de la géométrie classique AUX GÉOMÉTRIES définies par un groupe de transformations.

b) Publikace GREVISSE, M.; GOOSSE A. (2008) – *Le bon usage*, Paris, Duculot udává zvláštní případ substantiva, které v plurálu neexistuje. Je jím zastaralý singulár *gent* (zast. *národ, obyvatelstvo*), který se v plurálu používá pouze ve výrazu *Droit des gens* (=droit des nations). Jedná se o soubor přirozených práv společných všem národům. Nicméně dle našeho hledání v korpusu je toto slovo doloženo i v plurálu, ve tvaru *gents*. Například: *du renard et autres gents de poil (L'Est Républicain)*

Dále se užívá pouze v singuláru substantivum *quote-part*⁹

Dalším zvláštním případem je substantivum *prochain* („bližní“): *Aimez votre prochain*.¹⁰

1.1.3. Substantiva bez singuláru

a) Některá **jména obecná** se užívají pouze v plurálu. Některá zjevně vyjadřují množství bytostí či předmětů (*bestiaux, pierreries, proches...*), zatímco u jiných nelze či je těžké určit, zda se jedná o skupinu (*armoiries, entrailles, envitons, funérailles...*)

⁹ Složenina vypůjčena z latinského *quota pars*, odkud pochází také *quota*

¹⁰ Zpráva pěti biskupů, kde bylo použito *prochain* v plurálu, citováno z *le Monde*, 23. prosince 1977, str. 23: *La responsabilité de l'avenir du monde s'enracine dans notre manière de vivre avec nos PROCHAINS.*

Stejně tak názvy svátků z řecké a římské Antiky: *dionysies, panathénées, bacchanales*¹¹, *lupercales, saturnales*.¹²

Některá substantiva jako: *affres, alentours, archives, armoiries, arrérages, bestiaux, condoléances, ébats, environs, épousailles, errements, fonts, honoraires, proches, us, victuailles* se v literatuře občas vyskytují v jednotném čísle, buďto jako archaismy nebo jako regionalismy, či jako prostá touha pro originalitě – nebo také nedopatřením.

Některá substantiva v singuláru fungují se samostatným denotátem¹³ a nabývají v plurálu dalšího významu:

tvár *ciseau* „dláto“

tvár *ciseaux* může označovat buď „dláta“ nebo „jedny nůžky“ nebo „větší množství“

tvár *bain* „koupel“

tvár *bains* „koupele/lázně“

tvár *vacance* „volné (neobsazené) pracovní místo“

tvár *vacances* „volná místa, prázdniny, dovolená“

Potřebujeme-li vyjádřit přesný počet, použijeme opisnou vazbu, např.: *Deux paires de ciseaux*.

Některá slova mají stejný význam jak v singuláru, tak i plurálu:¹⁴

Il tirait sur ses longues moustaches (...). Tous les poils de sa moustache hérissés...
(G.Duhamel.)

b) Názvy míst

- Některá **vlastní jména** označující pohoří, souostroví, regiony, konstelace hvězd se užívají pouze v množném čísle:

Les Pyrénées, les Carpates, les Vosges

les Antille, les Baléares, les Cyclades

¹¹ V moderním použití se užívá v čísle jednotném.

¹² V moderním použití se užívá v čísle jednotném.

¹³ ŠABRŠULA, J. (1986)- Vědecká mluvnice francouzštiny, Praha, Československá akademie věd, s. 50

¹⁴ GREVISSE, M., GOOSSE, A. (1995)- Nouvelle grammaire française, Bruxelles, De Boeck & Larcier

les États-Unis, les Asturies, les Abruzzes, les Cévennes
les Gémeaux, les Pléiades

Některá vlastní jména existují zároveň v singuláru a plurálu, případně s jemným rozdílem:

les Apennins ou *l'Apennin*, *la Flandre* ou *les Flandres*, *l'Ardenne* nebo *les Ardennes*¹⁵

- Jména obcí, vesnic, lokalit, která obsahují člen určitý v množném čísle jsou obvykle považována za plurál:

Les Baux DEVIENNENT un foyer de protestantisme.

Les Andelys SONT la patrie de Roger d'Andeli.

Pokud člen určitý v množném čísle neobsahují, pak jsou jména lokalit považována jako singulár, navzdory původu slova. S jiným determinantem:
Trois-Ponts EST un petit village pittoresque.

Bez determinantu: *Aigues-Mortes ÉTAIT RAMASSÉE dans l'enceinte rectangulaire de SES hautes murailles.*

1.2. Znaky plurálu

1.2.1. V písemném projevu

Plurál u většiny podstatných jmen obou rodů se tvoří připojením koncovky *-s* k tvaru čísla jednotného:

<i>un instituteur</i>	<i>x</i>	<i>des instituteurs</i>
<i>un pomme</i>	<i>x</i>	<i>des pommes</i>

Z hlediska fonetiky, kdy oněmuje v množném čísle koncová kmenová souhláska, je plurál s koncovým *-s* rozdílný od singuláru v těchto případech: *œuf* [œf] *œufs* [ø] ;

¹⁵ Ardenne (zasleňný hornatý region, který leží převážně na území Lucemburska a Belgie, ale zasahuje také do Francie) *x* Ardennes (je francouzský departement ležící v regionu Grand Est)

bœuf [bœf] bœufs [bø]

Jinak je *s* čistě grafické, kromě výjimečného vázání [z] s následujícím slovem začínající samohláskou: *Les jours_ouvrables*.

Pokud slovo začíná samohláskou nebo němým *h*, jeho množné číslo je v ústním projevu zvýrazněno vázáním, tj. hláskou [z]: *Un air [œ n ε:R], des airs [de z ε:R]*.

Kromě toho jediným signálem, který nám umožní rozlišit singulár a plurál jsou determinanty. Proto je důležité dbát ve výslovnosti na přesné rozlišování tvarů *le – les, ce-ces, de-des-deux: Des femmes. Deux chats. Ces murs*.

I.) Přidání pravopisné koncovky-**x**¹⁶

a) U podstatných jmen zakončených spřežkou-**au, -eu**:

Un tuyau, des tuyaux. Un tonneau, des tonneaux, Un cheveu, des cheveux.

Výjimky: *Un landau, des landaus. Un sarrau, des sarraus. Un bleu, des bleus. Un pneu, des pneus. Un émeu, des émeus. Un lieu („treska“), des lieux.*

b) U sedmi podstatných jmen zakončených spřežkou-**ou**:

bijou, caillou,, chou, genou, hibou, joujou, pou a argotický výraz *ripou*

Ostatní substantiva takto zakončená přijímají však v množném čísle základní koncovku **-s**: *des clous, des voyous*.

X je znakem čistě písemným, ale v případě vázání vyslovíme [z]: *des choux énormes [ʃu z enɔʁm]*

II.) Podstatná jména končící na **-s, -x, nebo -z**

Podstatná jména zakončená v jednotném čísle souhláskou **-s, -x, nebo -z** se v plurálu nemění ani v pravopise ani ve výslovnosti:

Un pois, des pois. Une croix, des croix. Un nez, des nez.

Pro substantivum *os* existuje výslovnost rozdílná: [ɔs] v singuláru, [o] v plurálu.

Kromě toho, vážeme pouze v plurálu [z]: *Les bras_étendus. Dex prix_élevés*.

¹⁶ GREVISSE, M.; GOOSE A, GREVISSE M-A (1995)- Nouvelle grammaire française. 3. éd. Bruxelles, De Boeck & Larcier, s. 151

1.2.2. V písemném a ústním projevu

Několik podstatných jmen v plurálu se výslovnostně liší od tvaru v singuláru, a to:

1.2.2.1. Substantiva končící v singuláru na -al

Většina těchto slov mění v plurálu **-al** na **-aux**:

Un bocal, des boc**aux**. Un mal, des **maux**.

VÝJIMKY: Bal, cal, carnaval, chacal, festival, récital, régal připojují

jednoduše -s: *Un bal, des bals*. Dále slova, která se tak často neužívají či se tak často neužívají v plurálu: *caracal, cérémonial, choral, corral, mistral, narval, nopal, pal, serval*,... a u výrazů argotických jako *des Ritals* („Italové“).

Také substantivu *val* v plurálu připojíme -s: *des vals*. Mimo slovní výraz *par monts et par vaux*. Slova *étal, idéal* v úzu kolísají: *étals* se užívá častěji než *étaux*, za to výrazu *idéaux* je užíváno více, než *idéals*.

1.2.2.2. Substantiva končící v singuláru na -ail

Jedenáct slov, které končí na **-ail** [aj] mění **-ail** na **-aux** [o]: *aspirail, bail, corail, émail, fermail, gemmail, soupirail, travail, vantail, ventail, vitrail*: *Un bail, des baux*.

Existuje však v plurálu *travails* („zařízení, kde se okovávají a hřebelcují koně), *emails* („nátěr na malbě“) Ostatní slova končící na -ail přibírají v plurálu základní koncovku **-s**: *Des éventails, des rails*

Pro slovo *ail* existují v plurálu dvě varianty: *ails a aulx* (méně časté)

1.2.2.3. Zvláštní případy

a) un **œil** [œj], des **yeux** [jø]

Plurál *œils* je užíván v několika slovech složených: *Des œils-de-bœuf, des œils-de-perdrix, des œils-de-chat, des œils-de-tigre*

b) **aïeul**, v plurálu **aïeuls** ve významu „dědové“

v plurálu **aïeux** ve významu „předek“, které obvykle tvar v singuláru nemívá

Le consentement des pères et mères, aïeuls et aïeules. (Code civil.)

Ces aïeuls paternels ont célébré leurs noces d'or.

Chaque ville (...) a d'abord célébré ses aïeux illustres. (Barrès.)

Také slova : *les bisaïeuls, les trisaïeuls*

c) **Ciel**, které se v plurálu mění na **ciels** ve významu „obloha, nebe“ (o počasí nebo na obraze)“:

Les sept ciels de la physique chrétienne (Proust.)

Ce peintre fait bien les ciels (Acad.) Des ciels de lit.

Cieux je ve spisovném jazyce důrazným synonymem slova *ciel*, které označuje nebeskou klenbu a nekonečný prostor, kde se pohybují hvězdy a nebeská tělesa nebo ráj (ve významu nábož. nebo citovém):

Notre père, qui es aux Cieux (křesťanská modlitba.)

1.3. Podstatná jména složená

a) Složené substantivum, jenž se skládá z více, než dvou jiných lexémů psaných dohromady se při tvorbě plurálu chová stejně, jako ostatní, obvyklá slova:

Des bonjours. Des entresols. Des pourboires.

VÝJIMKY: Ve složených slovech *bonhomme, gentilhomme, madame, mademoiselle, monseigneur* a *monsieur* obě slova, která složeninu tvoří přibírají znak plurálu:

bonshommes, gentilshommes, mesdames, mesdemoiselles, messeigneurs (obracíme-li se na osobu) nebo *nosseigneurs* (pokud o těchto osobách mluvíme), *messieurs*.

Plurál těchto slov je od singuláru rozdílný i z hlediska fonetiky:

Singulár	plurál
[bɔnɔm]	[bɔzɔm]
[ʒɑ̃tiʝɔm]	[ʒɑ̃tizɔm]
[madam]	[medam]
[mad(ə)mwazɛl]	[medmwazɛl]
[mɔ̃sɛɲœʀ]	[mesɛɲœʀ]
[mɛsjø]	[mesjø]

Madame, jako hovorový ekvivalent, často ironický bývá v plurálu jako *des madames*. To samé nastává i u hovorového výrazu: *des monseigneurs*.

b) Nejsou-li lexémy v těsném spojení, obsahují tedy spojovník v mluveném projevu obvykle nelze rozpoznat, zda se jedná o číslo jednotné či množné: *des œils-de-bœuf* [œjdœbœf], *des arcs-en-ciel* [ARkãsjel]. V písemném projevu, kde se gramatikové snaží stanovit pravidla, která jsou založena na etymologické analýze a syntaxi, se pouze adjektiva a substantiva mohou měnit.

1) Substantivum + substantivum souřadná či v apozici a subst.+ adjektivum: obě složky jsou v plurálu měnné: *Des oiseaux-mouches, des sourds-muets. Des coffres-forts, des arcs-bourants.*

Končí-li první složka složeného slova na -o, zůstává neměnná: *les Gallo-Romains*, stejně tak: *les tragi-comédies*

2) Substantivum + substantivum, z nichž první substantivum je blíže určováno druhým: první podstatné jméno (podstatné jméno určované) přibírá znak plurálu bez ohledu na to, zda jejich vztah je vyjádřen předložkou či nikoli: *des arcs-en-ciel, des chefs-d'œuvre, des timbres-poste*. Nicméně, má-li složenina charakter zpodstatnělého rčení, nemění se: *des pot-au-feu, des pieds-à-terre, des tête-à-tête, des tête-à-queue, des coq-à-l'âne, des vol-au-vent.*

3) Slovo neměnné + substantivum: pouze druhá složka je v plurálu měnná: *des arrière-gardes, des haut-parleurs, des en-têtes*

4) Slovesný tvar + substantivum jako předmět přímý: sloveso znak plurálu nepřibírá, substantivum znak plurálu přibírá jen v závislosti na věcném významu: *des cure-dents, des perce-neiges, des garde-meubles, des abat-jours*¹⁷

Dle tradice u slova složeného obsahující *garde*, je toto slovo v plurálu měnné, pokud složenina popisuje osobu: *un garde-chasse, des gardes-chasse ; un/une garde-malades,*

¹⁷ Jedná se o pravidla, která byla navržena Vrchní radou jazyka francouzského (Conseil supérieur de la langue française) a schválena Francouzskou akademií (Académie française) s cílem odstranit či napravit nesrovnalosti, které můžeme pozorovat ve slovnících. Moderní gramatikové aplikovali etymologickou analýzu s ohledem na tato substantiva, nikoliv jako substantiva, ale jako syntagma vyžadující plurál *des perce-neiges* (=qui percent la neige).

des gardes-malades ; neměnné zůstává v případě, že složenina popisuje věc: *un garde-fou, des garde-fous ; une garde-robe, des garde-robres*. Toto rozlišení není opodstatnělé: v obou typech je *garde* slovesnou formou a neměla by se měnit, zatímco druhá část by měnná být měla.

Dle starodávného užití právníci píší: *des ayants droit, des ayants cause*.

5) Slovesný tvar + Slovesný tvar či větný útvar: v plurálu se tvar nemění: *des laissez-passer, des manque à gagner, des on-dit, des sot-l'y-laisse*. Neměnná jsou také slova, která pochází z cizího slovního spojení či syntagmatu, jako jsou: *des ex-voto, des post-scriptum, des mea-culpa, des nota bene, des pick-up, des volte-face* **ALE!** *des facsimilés*

1.4. Podstatná jména přejatá¹⁸

Dle oznámení Vrchní rady jazyka francouzského se výpůjčky z jiného jazyka „tvorí pravidelně s koncovým -s, které nevyslovujeme“¹⁹

a) Jsou-li podstatná jména neboli výpůjčky pofrancouzštělá či jsou běžně užívána jako zdomácnělá, přibírají v písemném projevu znaky plurálu: *Des accessits, des agendas, des toasts*.

b) Katolické modlitby zůstávají neměnné: *Des Avé, des Credo, des Gloria, des Pater*.²⁰

c) Občas se zachovávají tvary plurálu podle původního jazyka.

I) Latinské plurály: *Un minimum [-ɔm], des minima ; un maximum, des maxima* ²¹

II) Italské plurály: *Un carbonaro, des carbonari ; un soprano, des soprani / des sopranos [sɔprano] ; un impresario [ẽpresarjo], des impresarii / des impresarios*

III) Anglické plurály:

- -man → -men: *Un barman [bARmAn], des barmen [bARmɛn],* nebo také *barmans [bARmAn]*
- -y [i] → -ies (ve francouzštině vyslovené [i]): *Un whisky [wiski], des whiskies [wiski],* nebo také: *des whiskys*

¹⁸ RIEGEL, M.; PELLAT, J - Ch.; RIOUL, R. (2011) – Grammaire méthodique du français. Paris: PUF, s. 334

¹⁹ Oznámení Vrchní rady jazyka francouzského, publikováno 18.prosince 1990

²⁰ Nicméně Francouzská akademie píše: *Des alléluias, des bénédictés*.

²¹ V běžném jazyce se však setkáváme s: *des minimums, des maximums*

- Substantiva, která končí na dvě souhlásky (z fonetického a/nebo grafického hlediska) tvoří plurál přidáním *-es* (na výslovnost to nemá žádný vliv):
match, matches či *matchs* ; *box, boxes* ; *sandwich, sandwiches* či *sandwichs*

IV) Německé plurály: *Un lied [lid]*, někdy *des lieder [lidœ:R]* ; obvykle *des lieds [lid]* ; *un leitmotiv [letmœtiv nebo lajtmœtif]*, *des leitmotive*

1.5. Příležitostná substantiva²²

Substantiva, která obvykle podstatnými jmény nebývají, jako písmena abecedy, fonémy, číslice či hudební noty, jsou v plurálu neměnná:

Avec des si, on mettrait Paris en bouteille. Deux que.
Deux a. Les quatre huit d'un jeu de cartes.
Les notes on tun rhume et les do sont des la. (Verlaine.)

Substantiva, která se stala substantivy v běžném užití znaky plurálu přibírají:

Les rires. Les attendus d'un jugement. Des mercis.
Des bravos. Des adieux.
Prende les devants. Les avants. („útočníci“ ve fotbale)

1.6. Substantiva ve spojení s přívlastky²³

Je-li totéž substantivum doprovázeno dvěma či více přívlastky, přičemž s každým z nich tvoří slovní spojení vyjadřující samostatný věcný význam, je na rozdíl od češtiny ve tvaru množného čísla, zatímco příslušná přídavná jména jsou v čísle jednotném: *les langues russe et française* (místo *la langue russe et la langue française*) „ruský a francouzský jazyk“.

2. Adjektiva

Adjektiva neboli přídavná jména jsou, stejně jako podstatná jména, ohebným slovním druhem jak v českém jazyce, tak v jazyce francouzském. Dle definice z francouzské mluvnice²⁴ mohou vyjadřovat vlastnosti osob, zvířat a jiných živočichů, rostlin, věcí či

²² GREVISSE, M.; GOOSE A, GREVISSE M-A (1995)- Nouvelle grammaire française. 3. éd. Bruxelles, De Boeck & Larcier, s. 156

²³ HENDRICH, J.; RADINA, O.; TLÁSKAL J. (1991) – Francouzská mluvnice, Praha, Státní pedagogické nakladatelství, s. 154

²⁴ HENDRICH, J.; RADINA, O.; TLÁSKAL J. (1991) – Francouzská mluvnice, Praha, Státní pedagogické nakladatelství, s. 159

jiných jevů označovaných substantivy nebo zpodstatněnými výrazy. Dále bychom měli zmínit, že adjektiva popisují, charakterizují kvalitu, rozvíjejí věty a obohacují jak ústní, tak písemný projev. U adjektiv rozlišujeme – podobně jako u jmen podstatných – rod (mužský a ženský) a číslo (jednotné a množné). Jejich tvar závisí na rodě a čísle podstatného jména. Z hlediska morfologie můžeme adjektiva v rodě a čísle ohýbat.

Adjektivem je slovo, které se mění v rodě i čísle pomocí shody ve vztahu k substantivu, ke kterému se váže. Z hlediska sémantického vyjadřuje adjektivum způsob bytí, kvalitu bytí a bytostí nebo věcí označovaných podstatným jménem, ke kterému se vztahuje.²⁵

Funkce přídavného jména ve větě se určuje podle vztahu k podstatnému jménu. Může zastávat funkci přívlastku shodného, přístavku, jmenného přísudku či doplňku.

Michèle Noailly ve své práci *L'adjectif en français*²⁶ uvádí, že adjektiva, co se týče jejich stylu nemají dobrou pověst.

2.1. Znaky plurálu a jejich výslovnostní změny²⁷

Změna výslovnosti u adjektiv, která v plurálu mění koncovku *-al*:

loyal [lwajal], loyaux [lwajo]

Tvary mužského rodu adjektiv *bel, nouvel, fol, mol, vieil* mají také odlišné tvary plurálu:

bel [bɛl], beaux [bo]

Ostatní přídavná jména nepředstavují fonetický rozdíl mezi singulárem a plurálem:

timide, timides se vyslovují stejně jako *bon, bons*: *[timid], [bɔ̃]*

Nicméně plurál značí [z], které nastává při vázání: *De bons enfants [bɔ̃ z ɛ̃fã]*.

2.1.1. Znaky plurálu v psaném projevu

a) Dle obecného pravidla plurál tvoříme připojením pravopisné koncovky *-s*, která se nevyslovuje: *Un vin pur, des vins purs*. -Toto pravidlo se vztahuje především na všechna adjektiva v ženském rodě: *L'eau pure, les eaux pures*. Toto *s* je němé. Jen při vázání slyšíme [z].

²⁵ GREVISSE, M.; GOOSE A, GREVISSE M-A (1995)- Nouvelle grammaire française. 3. éd. Bruxelles, De Boeck & Larcier, s. 157

²⁶ NOAILLY, M. (1999)- L'adjectif en français, Paris, Ophrys s. 5

²⁷ GREVISSE, M.; GOOSSE A. (2008) – Le bon usage, Paris, Duculot, s. 712

b) Adjektiva končící v singuláru na *-eau* přibírají v plurálu pravopisnou koncovku *-x*.

Jsou to adjektiva: *beau, nouveau, jumeau, manceau, tourangeau, morvandau*, a také adjektiva *esquimau* a *hébreu*.

Les BEAUX jours. Des frères JUMEAUX. Des mots HÉBREUX.

V tomto případě je *x* němé a při vázání slyšíme [z]: *Des beaux enfants* [bo z ǎfǎ].

c) Adjektiva *BLEU* a *FEU* (které se v plurálu vyskytuje jen zřídka) přibírají v čísle množném koncovku *-s*: *Des contes BLEUS. Les FEUS rois de Suède et de Danemark.*

d) Adjektiva končící na *-s* nebo *-x* jsou v plurálu neměnná:

*Un mot BAS et HAINEUX. Des mots BAS et HAINEUX.*²⁸

2.1.2. Znak plurálu v psaném i mluveném projevu – Adjektiva končící na *-al*.

a) Většina adjektiv, která v singuláru končí na *-al* [Al] tvoří plurál nahrazením koncovky *-al* koncovkou *-aux* [o]:

Réflexes ANCESTRAUX. Des parents si FRUGAUX. Bonshommes JOVIAUX.

Frémissements si neufs, si MATINAUX. Cris GUTTURAUX. Arcs TRIOMPHAUX.

b) Adjektiva *bancal, fatal, foutral, fractal, natal, naval* a *tombal* tvoří plurál připojením koncovky *-s*:

Des mendiants BANCALS. Rocs FATALS. Combats NAVALS.

Toto pravidlo se logicky vztahuje i na složeniny: *Des combats aéronavals*. Nicméně lékařský jazyk preferuje v plurálu u složenin obsahující adjektivum *natal* koncovku *-aux*: *Le taux des accidents PÉRINATAUX. Les accidents NÉO-NATAUX.*

c) Některá adjektiva kolísají, nicméně koncovka *-aux* u nich zpravidla převažuje

1) Banal

Jako termín feudálního práva tvoří plurál *banaux*: *Des fours banaux*. Naopak ve smyslu „obyčejný, běžný“ tvoří plurál připojením koncovky *-s*: *Des compliments banals* (De Gaulle.)

2) Final

Belgický jazykovědec Joseph Hanse uvedl v roce 1949 tvar plurálu *finals*. Od roku

²⁸ Ve spisovném jazyce se můžeme setkat s vázáním: [ˈbA z e enø]

1983 nechává na výběr mezi *finals* a *finals*. Tvar posledně jmenovaný je především mezi gramatiky čím dál více rozšířen: *Les résultats FINAUX (Al. Carrel, Homme, cet inconnu, II, s.123)*

3) Glacial

Slovník le *Robert* uvádí tvar *glacials* i *glaciaux*, přičemž první tvar se objevuje častěji. Slovníku *Le Trésor*, který se opírá o Grevisse (1969) doporučuje tvar *glaciaux*.²⁹

4) Marial

Marial jako „vztahující se k Panně Marii“ tvoří plurál *mariaux* (*Robert 1966*). Také se setkáváme s tvarem *marials*. Tvar *marials* převládá v církevních kruzích. Přesto tvar *mariaux* je časté a udává ho i *le Trésor de la langue française*³⁰
nasal, pascal

5) Tonal

Tonal tvoří plurál přidáním koncovky -s, nicméně muzikologové upřednostňují tvar *tonaux*.

6) Tribal

Le Grand dictionnaire encyclopédique Larousse uvádí tvar *tribals*, zatímco *le Robert* uvádí tvar *tribaux*. *Le trésor* dává na výběr. Nicméně tvar *tribaux* v úzu jasně převládá.

7) Existují další adjektiva, která takto kolísají. Nicméně -aux jasně převažuje. Takto uvádí slovníky jejich kolísání:

australs či *austraux* (*Ac.2001*), *australs* (*Rob.2001*)

causaux (*Trésor*), *causals* nebo *causaux* (*Petit Rob. 1993*)

chorals či méně časté *choraux* (*Rob. 2001*), *choraux* (*Ac. 1988*), *chorals*, -aux (*Ac. 2001*)

facials nebo *faciaux* (*Rob. 2001*), *faciaux* (*Trésor*)

idéals nebo *idéaux* (*Grand dict. enc. Lar.*), *idéals* (*Dict. contemp.*)

pascal nebo *pascaux* (*Grand Lar. enc.*), *pascaux* (*Petit Rob. 1988*), *pascals*

²⁹ <http://stella.atilf.fr/Dendien/scripts/tlfiv5/advanced.exe?66;s=1420511415;>

³⁰ <http://stella.atilf.fr/Dendien/scripts/tlfiv5/advanced.exe?66;s=1420511415;>

(Dict. contemp.)

8) Zvláštní případy

Pénitentiaux (*Psaumes pénitentiaux*), *préjudiciaux* (*Frais préjudiciaux*) a *sapientiaux* (*Livre sapientiaux*) odpovídají starým formám čísla jednotného *pénitential*, *préjudicial*, *sapiential* varianty od *pénitentiel*, *préjudiciel*, *sapientiel*. V rodě ženském: *œuvres pénitentielles* (Ac. 1935), *questions préjudicielles*. Akademie neuvádí singulár *pénitentiel*, je vzácný: *Je ne sais quelle amertume PÉNITENTIELLE* (C Claudel, *L'œil écoute*, s. 125). *Sapientiaux* nemá v singuláru používaný tvar.

2.1.3. Adjektiva označující barvy

Adjektiva, která označují barvy jsou neměnná v následujících případech:

a) Jedná-li se o adjektivní syntagma: Adjektivum + adjektivum pořadné, Adjektivum pořadné + adjektivum, adjektivum (+ de) + substantivum:

*Des yeux **bleu clair**.*

*Des gants **jaune paille**.*

b) Jedná-li se o substantiva nebo jmenná syntagma použitá jako adjektivum:

*Longs filets **orange**. (B. Vain)*

*Des rubans **cerise, jonquille, ocre**.*

*Des vestes **ventre de biche**.*

Adjektivy se stala například i tato substantiva, která jsou ohebná: *Écarlate, mauve, pourpre, rose*

Mimo příkladů popsaných výše, ostatní adjektiva označující barvu se ohýbají stejně jako ostatní obvyklá adjektiva: *Des vestes vertes, noires, rouges.*

2.1.4. Adjektiva složená ze dvou adjektiv

U adjektiv, která jsou tvořena dvěma adjektivy je první složka neměnná.

a) Končí-li první složka složeniny na **-o**: *Les populations anglo-saxonnes*. Stejně tak: *Des poèmes héroï-comiques*.

b) Je-li složené adjektivum derivací složeného substantiva

Les civilisations extrême-orientales.

Les théories libre-échangistes.

Les cours grand-ducales.

Stejně tak: *Une association franc-maçonne*. Ale v plurálu rodu mužského se často používá: *Les paysans francs-comtois* (Stendhal)

c) Představuje-li první adjektivum adverbium.

Des filles nouveau-nées.

Des personnes haut placées.

Des fillettes court-vêtues.

Des filles mort-nées.

Pokud stojí *nouveau* před přičestím minulým, ohýbá se:

Des nouveaux mariés. *Les nouveaux venus*. VÝJIMKOU je jen *nouveau-nés*.

Podle staré zvyklosti, ohýbáme i první adjektivum, a to v těchto případech: *large ouvert*, *grand ouvert*, *raide mort*, *bon premier*, *premier-né*, *dernier-né* a *frais*, které předchází participiu:

Des fenêtres larges ouvertes.

Une escadrille (...) fraîche arrivée d'Italie. (Malraux)

Ale také v úzu kolísá: *La fenêtre et les persiennes grand ouvertes*. (M. Butor)

Jsou-li adjektiva ve vztahu souřadném, ohýbáme obě části:

Des paroles aigres-douces. Pokud tvoří první část složeniny slovo neohebné, ohýbá se pouze adjektivum: *Les avant-dernières pages*.

2.1.5. Příležitostná adjektiva

Příležitostná adjektiva jsou ve většině případů neohebná.

a) Adverbia použitá jako adjektiva

*Une femme **bien**, les gens **bien**. Les portières **avant**.*

b) Substantiva či jmenná syntagma použitá jako adjektiva

*Des fauteuils **Empire**. Des airs **bonhomme**. Des manières **bon enfant**.*

Adjektivizace substantiv může být i kompletní a tak v tomto případě jsou tato vzniklá adjektiva ohebná : *Moissons **géantes**. (Zola). Des fêtes **monstres**.*

c) Jednotlivé složky ze složenin, jako: *extra, maxi, mini, super, ultra*

*Des diner **extra**. (Maupassant) Des poudriers **mini**.*

2.1.6. Demi a semi

a) V případě, že jsou umístěné před substantivem, jsou neohebné (jsou následovány spojovníkem).

*Deux **demi**-douzaines. Les **semi**-voyelles.*

To samé platí u *mi*: *La **mi**-janvier.*

b) V případě, že je **demi** umístěno za substantivem, ke kterému je připojena spojka *et*, shoduje se v rodě s tímto substantivem, ale zůstává v čísle jednotném:

*Deux heures **et demie**.*

V psaném projevu se setkáváme: *midi et demi, minuit et demi* nebo *midi et demie, minuit et demie*.

c) V případě, že jsou **demi**, **semi** a **mi** umístěné před adjektivem, jsou neohebné a následovány spojovníkem:

*Les bras **demi**-tendus. (Bernanos) Les yeux **mi**-clos. Des armes **semi**-automatiques.*

V tomto případě je *demi* především knižní. V běžně mluveném jazyce se používá adverbiální slovní spojení *à demi*, které zůstává neohebné a nepřibírá spojovník:

*La statue était **à demi** voilée.*

Demi – jako podstatné jméno rodu mužského a *demie* – jako podstatné jméno rodu ženského se pravidelně v čísle ohýbají: *Boire deux **demis**. Une horloge qui ne sonne pas les **demies**.*

2.1.7. Feu

Feu ve smyslu „zesnulý“ ohýbáme v případě, že stojí mezi determinantem a substantivem. V ostatních případech je slovem neohebným.

*La **feue** reine. Toute votre **feue** famille. (Sartre)*

***Feu** les trois maris de Mme Polin. (H. Bazin)*

2.1.8. Fort

Adjektivum **fort** je neohebné ve slovním výraze *se faire fort de*:

*Ils se firent **fort** de sauver l'honneur du roi. (Michelet)*

Neohebnost v čísle, která z hlediska historického není nijak odůvodněná není vždy respektována.

2.1.9. Grand

Adjektivum **grand** je v několika starých slovních spojeních v rodě neohebné, když se nachází před substantivem rodu ženského, spojený spojovníkem:

*Une **grand**-mère, la **grand**-messe. Ce n'est pas **grand**-chose.*

Gramatika *Nouvelle grammaire française* doporučuje nechat **grand** neohebné i v čísle v těchto slovních spojeních. Nicméně gramatika *Grammaire de l'Académie* doporučuje znak plurálu přidat - *grands-mères, grands-routes*. *Le petit Robert* uvádí tvar *des grand-mères* jako zastaralou formu. Pozor bychom si měli dávat na výraz *des arrière-grand pères, des arrières-grand-mères* (*arrière* je bráno v tomto případě jako neohebné adverbium).

2.1.10. Angora, bémol, chic, express, intestat, kaki, mastoc, pop, princeps, rococo, rosat, snob, sterling.

Tato adjektiva jsou většinou neohebná:

Chèvres **angora**. (Giraudoux). Les clients vraiment **chic**. (Proust)

Ils sont morts **intestat**. Des musiciens **pop**.

Des pommades **rosat**. Ces gens sont un peu **snob**. (Pagnol)

Neohebnost platí také u termínů z her: capot, échec, mat, pat, dále u anglicismů jako: auburn, open, standard a také u výrazů, jež náleží hovorovému jazyku či slangu: baba, bath, gaga, gnangnan, raplapla, sympa.

Z hlediska původu jsou tato neohebná slova buďto výpůjčkami, substantivy použity jako adjektiva, redukcemi, či onomatopoiemi nebo expresivny. Neohebnost těchto slov je také fonetická. Ale protože je ve francouzštině plurál čistě grafický, není vzácným jevem přidání s v psaném projevu, a to především u těchto adjektiv: angora, chic a snob (maskulinum nebo femininum):

Chattes **angoras**. (Claudel) De **chics** lettres. (Léautaud)

Les filles (...) toutes un peu **snobs**. (Hériat)

2.2. Adjektiva užívaná pouze v singuláru

Mal ve smyslu špatný, zlý jako adjektivum se užívá pouze v ustálených slovních spojeních:

V rodě mužském v protikladu k *bon*: bon an mal an, bon gré mal gré, které slouží jako příslovečné slovní spojení.

V rodě ženském ve vzácných slovních spojeních, která jsou v moderní francouzštině málo ověřená: MALE rage. La MALE peste vous étouffe. Mourir de MALE mort, de mort violente.

Příslovce *mal* se užívá adjektivně stejně jako jeho antonymum *bien*: *Il serait MAL d'accuser un innocent à tort. Ce film n'est pas MAL du tout.*

2.3. Adjektiva užívaná pouze v plurálu

a) Adjektiva užívaná pouze v některých slovních spojeních: *dépouilles, opimes, humeurs, peccantes, notes, tironiennes*

b) Adjektiva ***consécutif*** a ***successif*** by měla být užitá pouze v plurálu vzhledem k jejich významu „jít po sobě, následovat po sobě“: *Prendre un médicament pendant trois jours CONSÉCUTIFS. Elle est faite d'amours SUCCESSIVES, chacune exclusive en son temps.*

PRAKTICKÁ ČÁST

Praktickou část věnujeme analýze substantiv, jež mohou v psaném úzu kolísat svým zakončením plurální formy *-aux / -als*. Některá z těchto slov mohou mít v různých textech i povahu adjektiv. Předmětem našeho zájmu budou taková adjektiva pouze v případě, že se jedná o tvaroslovná homonyma s příslušnými substantivy, protože v souladu se zadáním jsou cílem naší práce pouze substantiva tohoto typu. V této části chceme poukázat na praktické využití obou tvarů plurálu v jejich přirozeném kontextu. Projekt Český národní korpus³¹ nabízí následující korpusy zahrnující francouzský jazyk: *Intercorp*, *Araneum Francogallicum*, *frWaC* a *L'est Républicain* v různých verzích. Pro náš výzkum jsme si z této nabídky vybrali korpusy *frWaC* a *L'Est Républicain* v 2, s jejichž pomocí analyzujeme jednotlivá podstatná jména a následně na základě naší analýzy zhodnotíme rozdílné pojetí obou korpusů.

Tyto korpusy jsme si vybrali záměrně. Oba korpusy čerpají z textů z odlišných prostředí. Korpus webových textů z domény *.fr*, *frWaC*, s rozsahem více než 1,6 miliardy slov³² srovnáváme s korpusem žurnalistických textů, *L'Est Républicain*, jež je složený ze 3 ročníků (1999, 2002 a 2003; ne všechny jsou kompletní) francouzského regionálního deníku *L'Est Républicain*. Rozsah tohoto korpusu je podstatně menší, než má *frWaC*, a to pouhých 73 milionů slov³³.

Začneme s vyhledáváním v jednotlivých korpusech. Pro naši práci jsme si vybrali substantiva, která v jednotném čísle končí na *-al*. To znamená, že jejich tvar v množném čísle bude končit na *-aux* a zároveň na *-als*.

Vytvoříme si dva seznamy slov, z nichž jeden bude obsahovat substantiva, která jsou zakončena na *-aux*. A druhý seznam se substantivy, která jsou zakončena na *-als*. Poté vybereme slova, která jsou na obou dvou seznamech, to znamená ty, jejichž množné číslo kolísá. Všechny tři seznamy nejprve zhodnotíme co do počtu položek. Poté se zaměříme na konkrétní slova obsažená na třetím seznamu a tyto náležitě zhodnotíme. Uvedené kroky provedeme postupně v rámci obou vybraných korpusů a na závěr, na základě získaných dat, porovnáme obě varianty množného čísla a zhodnotíme méně

³¹ Korpus.cz

³² <https://wacky.sslmit.unibo.it/doku.php?id=corpora>

³³ <https://wiki.korpus.cz/doku.php/cnk:lestrepublicain>

používanou variantu detailněji. Oba korpusy porovnáme vzhledem k naší níže uvedené hypotéze o jazykové úrovni pisatelů textů zařazených do použitých korpusů.

Korpus *frWaC*

FrWaC je textový webový korpus. Jedná se o elektronický jednojazyčný korpus francouzského jazyka, který je součástí Českého národního korpusu. Lze jej proto nalézt v části webového korpusu, který je spojen s ostatními korpusy cizích jazyků (nečeských). Tento korpus byl vytvořen v rámci italského projektu *WaCky wide web*. Korpus je lemmatizován a POS-taggován³⁴ nástrojem Tree-Tagger³⁵. Umožňuje nám hledat v kontextu, což znamená, že každý výskyt lze zkoumat v jeho širokém kontextu. Každý výskyt uvádí také svůj zdroj. Při každém hledání korpus zobrazí celkový počet výskytů, který je zobrazen také jako podíl nalezených příkladů na milion pozic - i.p.m.: *instances per million positions*.

Na internetu lze nalézt mechanické překlady z jiných jazyků, které ovšem nepředstavují skutečný jazyk a tudíž je interpretace těchto výsledků problematická, protože nelze zjistit, zda se jedná o vzácnost nebo chybu.

Velký rozsah tohoto korpusu vidíme jako jeho výhodu a současně jako nevýhodu. Hlavní výhoda spočívá v tom, že jsme schopni zde najít i neformální jazyk, jazyk z různých blogů, diskuzních fór, atp. a tím tedy sledovat známé trendy současného jazyka, které by se mohly lišit od spisovného jazyka. Nicméně nevýhodou takového značného rozsahu je, že, dle našich předpokladů, ne všechny texty jsou napsány právě rodilými mluvčími a ne vše (navzdory tak velkému rozsahu) je dobře taggováno. Právě proto budeme výsledky porovnávat s korpusem složených pouze z publicistických textů: *L'est Républicain*.

Korpus *L'est Républicain*

Korpus složený z pouze publicistických textů získaných ze stejnojmenného francouzského regionálního deníku *L'est Républicain*. Zde předpokládáme, že úroveň textů bude vyšší oproti korpusu *frWaC* a bude zde používán spisovný (ne knižní) jazyk.

³⁴ POS = part of speech

³⁵ <https://www.cis.uni-muenchen.de/~schmid/tools/TreeTagger/data/french-tagset.html>

Samotný výzkum

Jako první začneme vyhledáváním v korpusu *L'est Républicain*. Vytvořili jsme si následujícím způsobem seznam slov, která končí na *-aux* a jsou zároveň podstatnými jmény.

Korpus: ★

Typ dotazu: ⓘ

Dotaz:

Vložit 'within' | Klávesnice | Předchozí dotazy

V dotazu CQL můžete vložit další řádek stisknutím klávesy Shift+ENTER ▶

Výchozí atribut:

▶ Specifikovat kontext

▶ Omezit hledání

Tím samým způsobem jsme vytvořili druhý seznam, a to seznam slov končících na *-als*, která jsou také zároveň podstatnými jmény. Oba seznamy jsme kvantitativně porovnali co do počtu tokenů a typů.

Korpus: ★

Typ dotazu: ?

Vložit 'within' | Klávesnice | Předchozí dotazy

Dotaz:

Předchozí dotazy lze zobrazit také pomocí šipky dolů ▶

Výchozí atribut:

▶ Specifikovat kontext

▶ Omezit hledání

Tabulka 1: Počet tokenů a typů, korpus *L'Est Républicain*:

L'Est Républicain:	-aux	-als
počet tokenů	126 343	2 068
počet typů	796	77

Z tabulky je patrné, že převládá plurální zakončení **-aux**. Můžeme tedy říci, že, dle výsledků z korpusu *L'est Républicain*, výskyt substantiv v množném čísle zakončených na **-aux**, je až šedesátkrát vyšší, než výskyt podstatných jmen zakončených plurální koncovkou **-als**.

Oba seznamy jsme porovnali a vznikl nám seznam těch substantiv, která jsou taggována, jako "NOM" (substantiva) a zároveň existují jak v plurálním zakončení na **-aux**, tak i na **-als**:

Tabulka 2: Substantiva vykazující oba tvary plurálu, korpus *L'Est Républicain*:

Substantivum -aux/-als	počet tokenů	počet tokenů
	-aux	-als
animaux / animals	5 586	1
baux / bals	217	451
canaux / canals	258	1
caporaux / caporals	61	1

carnavaux / carnavals	3	69
cazaux / cazals	1	1
deaux / deals	1	4
étaux / étals	10	586
maux / mals	516	66
mémoriaux / mémorials	3	1
originaux / originals	80	1
orignaux / orignals	1	1
réaux / réals	3	3
rivaux / rivals	549	1
seaux / seals	169	1
vaux / vals	94	61

Z tabulky můžeme vyčíst, že u většiny jmen je větší výskyt plurálního zakončení dle pravidel pravopisu, které uvádíme v teoretické části. Nicméně po důkladném procházení výsledků jsme zjistili, že z celkových 17 příkladů můžeme u některých zpozorovat například překlepy (orignaux / orignals) nebo dvojice slov, které na první pohled vypadají, že by mohly pocházet z jednoho tvaru substantiva stejného významu, nicméně výsledná dvojice k sobě skutečně nepatří, takže každý tvar plurálu pochází ze slova jiného významu (*baux / bals* – ze singuláru *bail* a *bal*)

Postup výše popsany jsme zopakovali, ale již pro náš druhý, již rozsáhlejší korpus, *frWaC*:

Tabulka 3: Počet tokenů a typů, korpus *frWaC*

<i>frWaC</i>	<i>-aux</i>	<i>-als</i>
počet tokenů	2 020 018	25 185
počet typů	4 217	877

I webový korpus *frWaC* potvrzuje, že počet výskytů substantiv, jež mají plurální zakončení na *-aux* je až 80 krát vyšší, než substantiv zakončených na *-als*. Stejným způsobem jsme tabulky porovnali a vznikl nám opět seznam slov, jež jsou taggována

jako substantiva a existují v obou tvarech množného čísla:

Tabulka 4: *Substantiva vykazující oba tvary plurálu, korpus L'Est Républicain:*

<i>Substantivum -aux / -als</i>	<i>-aux</i>	<i>-als</i>
animaux / animals	106 705	157
appeaux / appeals	114	4
arsenaux / arsenals	596	6
associaux / associats	10	1
banaux / banals	6	1
baux / bals	4 502	1 806
bestiaux / bestials	1 369	1
bocaux / bocals	1 295	6
cadeaux / cadeals	35 933	1
canaux / canals	18 244	16
capitaux / capitals	18 292	22
caporaux / caporals	242	1
cardinaux / cardinals	309	11
carnavaux / carnivals	4	547
casuaux / casuals	1	61
cazaux / cazals	15	9
centraux / centrals	1	17
chacaux / chacals	26	414
chaux / chals	7 300	9
chevaux / chevaux	30 025	24
chiraux / chirals	20	1
commerciaux / commerciaux	422	30
coraux / corals	1 863	1
cordiaux / cordials	9	1
corporaux / corporals	1	1
cristaux / cristals	7 746	19
deaux / deals	9	175
decaux / decals	37	4

digitaux / digitals	18	9
drapaux / drapals	2	1
décimaux / décimals	1	1
editoriaux / editorials	211	1
eguaux / equals	1	1
emmentaux / emmentals	1	5
envaux / envals	1	6
equatoriaux / equatorials	5	1
estaux / estals	3	1
estivaux / estivals	23	6
etaux / etals	9	21
éditoriaux / éditorials	2 967	2
élémentaux / élémentals	16	10
étaux / étals	92	1 256
fanoux / fanals	51	2
fataux / fatals	1	48
festivaux / festivals	7	11 507
frontaux / frontals	2	1
fundamentaux / fundamentals	1	11
generaux / generals	40	20
geniaux / genials	157	9
géniaux / génials	1	2
généraux / généraux	6 101	21
hallaux / hallals	2	3
hopitaux / hopitals	957	1
hospitaux / hospitals	6	75
hôpitaux / hôpitals	23 736	5
ideaux / ideals	58	16
idéaux / idéals	6 216	6
impartiaux / impartial	20	7
instrumentaux / instrumentals	3	4

intervaux / intervals	1	24
intrumentaux / intrumentals	1	1
jornaux / jornals	2	1
journaux / journals	38 871	80
littoraux / littorals	914	3
locaux / locals	66 024	14
madrigaux / madrigals	175	1
magistraux / magistrals	13	1
massaux / massals	8	4
materiaux / materials	444	520
matériaux / matériaux	87 871	2
maux / mals	14 727	47
maximaux / maximals	2	1
meaux / meals	129	11
mineraux / minerals	56	5
médicaux / médicaux	4	5
mémoriaux / mémorials	133	5
métaux / métaux	17 718	20
narvaux / narvals	1	92
neaux / neals	13	1
niaux / nials	8	1
occidentaux / occidentals	2 182	3
oraux / orals	8	2
originaux / originals	3 225	25
originaux / originals	98	4
pataux / patals	1	1
paux / pals	75	62
peaux / peals	8 710	2
pedestaux / pedestals	15	8
piédestaux / piédestals	64	7
principaux / principals	193	51
quaux / quals	10	5

radicaux / radicals	4 351	6
regionaux / regionals	3	1
ribaux / ribals	3	2
rigaux / rigals	17	2
ritaux / ritals	9	160
rivaux / rivals	2 674	32
royaux / royals	74	25
réaux / réals	73	130
régionaux / régionals	63	9
résaux / résals	55	1
santaux / santals	1	16
saux / sals	37	1
seaux / seals	1 180	32
servaux / servals	1	11
signaux / signals	16 627	65
sociaux / socials	1	9
speciaux / specials	11	30
taux / tals	21 0481	1
terminaux / terminals	5 988	13
totaux / totals	691	3
tribunaux / tribunals	20 515	2
tutoriaux / tutorials	472	166
vassaux / vassals	1 004	3
vaux / vals	424	360
vegetaux / vegetals	101	2
verticaux / verticals	136	1
vignaux / vignals	1	1
végétaux / végétals	2 328	5

Z této tabulky je patrné, že i zde je většina substantiv zakončena koncovým *-aux*. U všech uvedených příkladů, oba využitě korpusy preferují stejné zakončení tvaru množného čísla. Ale i v tomto případě jsme po důkladném procházení našli chybovost (překlepy, chybějící diakritika či chybně označený slovní druh).

Nyní detailněji analyzujeme jednotlivé dvojice z výsledných dvou tabulek viz výše:

1. Nejprve analyzujeme dvojice substantiv, které vychází z jednoho významově stejného singulárního tvaru a zároveň se oba tvary vyskytují v obou korpusech:

1.1 animaux / animals [*nm animal (zvíře, živočich)*]

Slovníky, jako např. Le Robert³⁶ jasně uvádějí jedinou možnou variantu plurálu, a to s koncovkou *-aux*.

Z tabulek je jasné, že převažuje i tato správná varianta plurálu, která je v souladu s gramatickými pravidly, a to: *animaux*. Nicméně oba korpusy uvádí dohromady 158 výskytů množného čísla *animals*:

Jako příklad uvádím ukázky převzaté z korpusu frWaC:

„...*j’les verrais un tit peu + petit genre plus **animals** vicieux et fourbe qui attaquent par let cotés Bac + 5 Mastere...*“

Z příkladu je patrné, že můžeme spekulovat nad tím, zda autor zná pravidla tvoření plurálu, či (jelikož je úryvek vzat ze stránek fóra) si spíše myslet, že autor v zápalu rychlosti (povšimněme si i ostatních překlepů: *un tit peu*) na pravidla pozapomněl.

„...*Lire la suite »Large quantities of microorganisms live in the digestive tract of humans and **animals**. They used to be referred to as intestinal flora...*“

Tento příklad jsem uvedla jako jeden z mnoha anglicky psaných textů v korpusu frWaC. Zde je zřejmé, že příklad *animals* je uveden v anglickém jazyce (přičemž bychom nepředpokládali, že takováto sorta textů bude obsažena v korpusu francouzského jazyka).

„...*car les proteines **animals** ne sont pa comme les proteines vegetals, ...*“

Zde je jasně patrná pravopisná chyba autora. Nejen, že autor úryvku nepoužívá diakritiku (*proteines x protéines, vegetals x végétales*), ale je zde zřejmé, že korpus špatně vyhodnotil slovo *animals* (zde se má jednat o adjektivum – *živočišné proteiny*, které má být navíc ve tvaru *animales* – ženský rod.).

³⁶ REY, Alain. *Le Robert Micro: dictionnaire d'apprentissage de la langue française*. Paris: Le Robert, 2006., strana 49

Dalšími vyhledanými příklady slova **animals** jsou i například vlastní jména a názvy (název alba *Animals* od hudební skupiny Pink Floyd či název výstavy *Animals*)

1.2. canaux / canals [nm bal (kanál, průplav, přívod, odvod)]

Oba korpusy se jasně shodují na variantě s koncovkou *-aux*, přesně dle gramatických pravidel. *L'Est Républicain* uvádí pouze jeden výskyt s *-aux*.

„...*Nous sommes donc ensuite allé nous poser sur un banc au bord du lac (enfin au bord d'un des canals prolongeant le Lac)...*“

Příklad převzat z osobního blogu písařky o výletu do města Annency. V tomto případě by měl být jasně tvar *canaux*.

„...*Tuiles canals de 10 à 22 au M 2 sur des faibles pentes...*“

Zde je *canals* použit v jiném významu, než jeho klasický význam „kanál“. V tomto případě se jedná o slovní spojení *la tuile canal*, které má tvar množného čísla: *Les tuiles canal* (pálená střešní krytina). *Canal* se v tomto případě stává neohebným jménem. Tento příklad (zdrojem je francouzská webová stránka o stavebnictví) můžeme jistě považovat za gramatickou chybu autora.

V několika dalších výskytech slova *canals* lze zpozorovat, že text je psán v anglickém jazyce. Nicméně i tyto typy textů jsou uvedeny ve francouzském korpusu frWaC.

1.3. caporaux / caporals [nm caporal (desátník)]

Jedná se o výpůjčku z italského *caporale*. Podléhá pravidelnému tvoření plurálu, tedy z koncového *-al* na koncové *-aux*. Zde nám korpusy nabízí pouze dva případy užití substantiva *caporal* v tvaru množného čísla *caporals*:

„...*enfin pas pour tout le monde, on pense surtout a des caporals en afrique...*“ (frWac)

„...*Caporal-chef : les caporals : Mikael Personneux (CSP Montbéliard) , Pascal Leva (CSP Montbéliard)...*“ (*L'Est Républicain*)

1.4. **carnavaux / carnivals [nm carnaval (masopust, karneval)]**

Carnaval je slovo italského původu, které se objevilo až po palatalizaci francouzských plurálů zakončených na *-als*. Oba korpusy se jasně shodují a jasně převažuje tvar množného čísla *carnivals*. Poměr počtu výskytů v obou korpusech je 88 : 1.

Korpus *L'est Républicain* nám nabízí 3 příklady užití jména *carnavaux*.

Např.

„...La rue de République n'est pas non plus les Champs-Élysées, mais la densité humaine était approchante, hier après-midi, autour des chars et « carnavaux »...“

Zde zjevně autor takovouto formu plurálu užil úmyslně. Počet lidí na La rue de République ve včerejších odpoledních hodinách pouze přirovnává k počtu lidí, kteří se obvykle zúčastní karnevalů (chápejme tedy velký počet lidí).

I v ostatních 2 příkladech je plurál *carnavaux* užit v uvozovkách.

1.5. **étaux / étals [nm étal (stánek, řeznický stůl, masný krám)]³⁷**

Zde nám slovníky³⁸ a gramatiky nabízejí oba dva možné tvary plurálu. Nicméně častěji se setkáme s tvarem *étals*, a to (v našem případě) je jeho poměr 1 : 18. Častěji se užívá *étals* právě také proto, že *étaux* může být nejen z našeho jednotného čísla *étal* (stánek), ale také plurál od homonymního substantiva *étau* ve významu *svěrák*.

Uvádíme příklad užití *étaux* (ve významu stánek):

„...Sur les places et tout au long des rues se succédaient « les bancs et étaux des marchands quincailliers et de droguet, marché aux sabots, marché au beurre, marchands de pain, sel, viande et autres comestibles...“

1.6. **maux / mals [nm mal (zlo, bolest, obtíž)]**

Jedná se o nominalizované adjektivum *mal*. Využité korpusy se jasně shodují na

³⁷ Počítáme i s výsledky bez diakritiky: *etaux / etals*

³⁸ REY, Alain. *Le Robert Micro: dictionnaire d'apprentissage de la langue française*. Paris: Le Robert, 2006., strana 500

častějším výskytu tvaru *maux*. Papírové³⁹ i webové⁴⁰ slovníky nabízí pouze tvar plurálu s *-aux*.

V Korpusu *L'est républicain* se setkáme s 66 případy tvaru *mals*. Nicméně ve všech těchto výskytech je *Mals* užito ve smyslu vlastního jména, konkrétně název umělecké scény *Le théâtre de La MALS* v obci východní Francie.

Korpus *frWaC* ale uvádí i příklady *mals* ve významu zla, bolesti:

„...*Que le mal ou les **mals** qui nous rongent sont dûs à ces anges qui le font pour notre bien afin que nous sachions reconnaître ce qui ne va pas pour trouver une solution...*“

a následující příklad užití *mals* ve významu bolesti (příspěvek z fóra):

„...*Bouh !!! Merki merki pour tout à l'heure , j' espère j' ai pas aggravé tes **mals** de partout...*“

Mals je dále užíváno ve slovních spojeních pro konkrétní onemocnění: *Des hauts mals*.

1.7. mémoriaux / mémoriaux [nm mémorial (memoáry, paměti, památník)]

Výpůjčka z latinského *memoriale*. Oba korpusy vyhledali pouze 6 případů užití plurálu *mémoriaux*. Dle slovníků a gramatik bychom se zde měli řídit klasickým tvořením plurálu *mémorial*, a to změnou koncovky na *-aux*.

„...*on constate que les deux trous sont toujours là et le resteront d'ailleurs puisque les **mémoriaux** avec le nom des victimes sera intégré dans ce qu' il reste de l' emplacement originel...*“ (*frWaC*)

Zde můžeme spekulovat, zda se jedná o překlep či autor záměrně užil substantivum v množném čísle s připojením jednoduchého *-s*.

1.8. originaux / originals [nm original (originál, prvopis, předloha)]

I v tomto případě by plurál měl být tvořen pravidelně – tedy změna koncového *-al* na *-aux*. Nicméně jsme našli několik případů, kdy pisatelé použili koncové *-als*.

³⁹ *Francouzsko-český, česko-francouzský velký slovník: [--nejen pro překladatele].* V Brně: Lingea, 2007., str. 384

⁴⁰ <https://dictionnaire.lerobert.com/definition/mal>

„...*Baliston sort un modèle aux accents délicieusement rétro , complètement dans un air du temps qui ressuscite les « **Originals** » : la chaussure de pétanque adaptée à la ville...*“ (*L'Est Républicain*)

Originals je zde užito v uvozovkách, můžeme se tedy domnívat, že autor použil takovýto tvar plurálu úmyslně (například vlivem anglického *originals*).

V dalších několika případech (z korpusu *frWaC*) je možné vyzorovat tvar *originals* v užití např: ve spojení *Adidas Originals* (název řady výrobce bot), nebo jako přídavné jméno (zde je zřejmé, že korpus špatně označil slovo *originals*).

originaux / originals

Při našem hledání v jednotlivých korpusech jsme narazili na slova *originaux* a *originals*. V těchto dvou případech se jedná o překlep původně myšlených *originaux / originals*. V tomto případě jsme byli překvapeni výskytem takového překlepu, který se vyskytl v novinovém článku.

1.9. réaux / réals [nm réal (reál – brazilská měna či stará španělská mince)]

Mluvíme-li o brazilské měně či staré španělské minci – tvoření množného čísla odpovídá klasickým pravidlům, to znamená, že koncové *-al* se změní na *-aux*.

Příklad z korpusu *L'est Républicain*: *réaux*

Všechny tři vyhledaná substantiva *réaux* zde představují vlastní jméno (příjmení *Réaux*), to samé platí i u výsledků z korpusu *frWaC*. Nicméně i v druhém zmíněném korpusu se setkáme s plurálem *réaux* jakožto plurálem jména *réal*.

Příklady užití *réals*:

„...*En 2000 , le ministère de l' Education a dépensé 13 milliards de **réals** dans l' éducation...*“

„...*Ca va très vite croyez -moi sous ces latitudes . Prix toutefois modique de 3 **Réals** la bouteille . (1 euros)...*“

V těchto příkladech se také jedná o plurál podstatného jména *réal*. Autor zde pouze připojil jednoduché *-s*.

Další příklady korpusy uvádí *réals*, které je užito jako vlastní jméno (*station de*

pompage de Réals).

1.10. rivaux / rivaux [nm rival (soupeř, sok)]

Výpůjčka z latinského *rivalis*. Převažuje plurální zakončení *-aux* (které odpovídá pravidlům tvoření množného čísla).

Rivals je v těchto případech užito jako vlastní jméno (příjmení), či název videohry *Sonic Rivals* ba dokonce jako součást anglického textu (*angl. rivals*).

1.11. vaux / vals [nm val (údolí)]

Francouzská Akademie uvádí obě dvě možné varianty plurálu. Oba korpusy uvádí větší četnost tvaru s *-aux*. Nicméně výsledky vyhledávání v jednotlivých korpusech uvádí následující:

vaux je užito pouze v ustáleném slovním spojení *par monts et par vaux* (*přes hory a doly*):

„...*Les marcheurs sont passés par monts et par vaux sur un tracé situé entre Saint-Dié...*“

Zbylé výsledky *vaux* jsou vlastním jménem (název francouzského zámku *Vaux le Vicomte*)

Příklad užití *vals* ve významu údolí v plurálu:

„...*D'apprécier aussi l'harmonie des monts et des vals, les versants majestueux, la beauté environnante faisant toute la joie du marcheur...*“

Vals je užito i jako vlastní jméno (*La communauté de communes des Vals de Moselle et de l'Esch*)

2. Dále analyzujeme vybraná substantiva, která byla vyhodnocena převážně korpusem *frWaC* v obou tvarech množného čísla a zároveň vycházejí z jednoho singulárního tvaru stejného významu. Kvůli jejich velkému počtu jsme vybrali 15 dvojic, které jsme detailněji analyzovali:

2.1. arsenaux / arsenals [nm arsenal (zbrojnice, výzbroj)]; počet výskytů 596 : 6

Francouzská Akademie jasně udává jeden tvar plurálu, a to s koncovým -aux. Jedná se o výpůjčku z arabského *dar as-sina'a*. Z historického hlediska v 17. století bylo například běžné se setkat s výrazem tohoto významu: *arcenac* (v množném čísle *arcenaux*).

„...pour l'iran et la syrie il faut des attaques aériennes puissante et ciblé contre les arsenals militaires ... bravo les américains...“

Zde je možné sledovat vliv anglického jazyka. (ze stejného angl. *arsenal*).

Korpus *L'est Républicain* žádný případ užití jména *arsenals* neudává.

2.2. banaux / banals [nm banal (banalita, všednost, fádnost)], počet výskytů 6 : 1

Dle našich zadaných kritérií jsme získali výsledky těchto dvou uvedených plurálů.

Nicméně naše detailnější zkoumání nám potvrdilo, že všech 7 výskytů má formu adjektiva. Zde můžeme konstatovat, že uvedený korpus nesprávně vyhodnotil všech 7 uvedených jmen.

Korpus *L'est Républicain* žádný případ užití *banaux / banals* jakožto podstatného jména neudává.

2.3. bocal / bocals [nm bocal (baňka, sklenice, láhev)], počet výskytů 1 295 : 6

Jedná se o výpůjčku z italského *boccale*. Zde je zřejmé, že převažuje plurální zakončení -aux. Nicméně i u tohoto substantiva někteří uživatelé váhají:

„...A la maison , c' est lui qui ouvre tous le bocal à cornichons alors que Maman elle y arrive même pas ...“ (frWaC)

„...Après quelques minutes il les mit dans des bocals spécialement prévus pour chacunes des espèces , puis il les étiqueta en écrivant en belle lettre elfique ...“ (frWaC)

Oba výše zmíněné příklady pochází z diskuzního fóra.

2.4. capitaux / capitals [nm capital (kapitál, jistina, majetek, jmění)], počet výskytů: 18 292 : 22

Dle využitých slovníků (nejen francouzské Akademie) a gramatik by se uživatelé tohoto substantiva měli řídit pravidelným tvořením plurálu (v tomto případě z *-al* na *-aux*). Jedná se i o homonymní adjektivum. Využité korpusy nám vyhledaly pouze 22 výskytů užití substantiva *capitals*:

Více než polovina výskytů *capitals* ale představuje vlastní jméno, konkrétně název amerického hokejového týmu *Washington Capitals* (někteří autoři napsali tento název: *Capitals de Washington*).

Ve zbylých výskytech se jedná o homonymní adjektivum *capitals*, jež korpus nesprávně vyhodnotil jako substantivum.

Korpus *L'est Républicain* žádný případ užití jména *capitals* neudává.

2.5. cardinaux / cardinals [nm cardinal (kardinál)], počet výskytů: 309 : 11

Zde jasně převažuje tvar množného čísla *cardinaux*. Většina výsledků tvaru *cardinals* představuje vlastní jméno, konkrétně profesionální klub amerického fotbalu *Arizona Cardinals* a sportovní tým *St. Louis Cardinals*. V dalším případě je *cardinals* užit, mluvíme-li o ptácích kardinálech červených:

„...Espèce d'origine malgache sans doute introduite à la Réunion et à Maurice entre autre . Remarque : En matière d'oiseaux , on dit : un cardinal , des cardinals ...“(frWaC)

Korpus *L'est Républicain* žádný případ užití jména *cardinals* neudává.

2.6. centraux /centrals [nm central (centrála, ústředna, ustřední tenisový dvorec)], počet výskytů: 1 : 17

Vychází z homonymního adjektiva *central*. V tomto případě nám převažuje tvar množného čísla s koncovým *-als*. Gramatiky a slovníky uvádí jediný možný tvar, a to s koncovým *-aux*. Analyzujeme-li detailněji jednotlivé výskyty v korpusu, můžeme konstatovat následující:

V příkladě:

„...pour en savoir plus **Centraux** numériques - Nous contacter pour commander Tiptel 810 système clip Avec le tiptel 810 système clip , connectable sur un accès de base RNIS... “

V této jediné ukázce je zřejmé, že užití substantivum *centraux* (v jeho správném tvaru) představuje jeho význam *ústředí/centrála*.

Nicméně korpus frWaC vykazuje větší užití tvaru *centrals* ve stejném významu. Např.:

„...*De toutes façon il y a 6 centrals à Genève...* “ (frWaC)

I zde je zřejmý vliv anglického jazyka.

Korpus *L'est Républicain* žádný případ užití jména *centrals* neudává.

2.7. chacaux / chacals [nm chacal (šakal)], počet výskytů: 26 : 414

Jedna z výjimek pravidel tvoření množného čísla. Výpůjčka z tureckého *tchakal*. Jeho dalším významem je i pejorativní výraz šakal (chtivý, krutý člověk). Níže uvádíme příklad užití *chacaux* v jeho pejorativním významu:

„...*Que des chacaux !!!!...* “ (frWaC)

Korpus *L'est Républicain* žádný případ užití jména *chacaux* neudává.

2.8. chevaux / chevaux [nm cheval (kůň)], počet výskytů: 30 025 : 24

Dle gramatik a slovníků plurál od slova *cheval* má mít koncový tvar *-aux*.

Nicméně korpus nám nabízí 24 výskytů tvaru *chevals*:

„...*On dit chevaux quand il y a plusieurs chevaux ...* “

Většina vyhledaných výrazů představuje vlastním jméno, a to konkrétně název francouzské hudební skupiny *Les Chevals*

Korpus *L'est Républicain* žádný případ užití jména *chevals* neudává.

2.9. corporaux / corporals [nm corporal (tělo Ježíše Krista – v přeneseném slova smyslu)], počet výskytů: 1 : 1

Uvedený korpus nám nabízí pouze jeden příklad od každého tvaru:

„...*Or que tous ceux qui administrent de si saints mystères , surtout ceux qui les administrent sans discernement , considèrent en eux-mêmes comme sont vils les calices , les corporaux et les linges sur lesquels sont sacrifiés le corps et le sang de notre Seigneur...*“

Zdrojem tohoto úryvku je webová stránka francouzského kláštera.

Korpus *L'est Républicain* udává jeden další případ užití plurálu *corporaux*.

Oproti tomu, úryvek s tvarem *corporals* je vzat ze stránek École nationale des chartes:

„...*A laquelle chapelle li dit sire Jehan ait donnei ung livre , ung calice , et entier vestement de preste , avec les draps et corporals de l' altei...*“

Korpus *L'est Républicain* žádný případ užití jména *corporals* neudává.

2.10. cristaux / cristals [nm cristal (kříst'ál, krystal)], počet výskytů: 7 746 : 19

Korpus nám jasně potvrzuje větší četnost spisovného tvaru *cristaux*.

Několik příkladů užití tvaru *cristals* je uvedeno z anglicky psaných textů. Další příklad uvádíme v příkladu, jehož zdrojem je francouzská stránka o architektuře, kde nás užití tohoto slova překvapilo:

„...*Modem Tile est un programme qui se constitue de structures supportant des panneaux , carrelés de façons différentes (carreaux , marbres , cristaux , détrempe)s...*“

Korpus *L'est Républicain* žádný případ užití jména *cristals* neudává.

2.11. éditoriaux / éditorials [nm éditorial (úvodní článek, úvodník, editoriál)] počet výskytů 2 967 : 2

Pojí se s dvojicí stejného významu *editoriaux / editorials* (psáno bez diakritiky), počet výskytů: 211 : 1

Výpůjčka z anglického *editorial*. Proto předpokládáme, že ve všech výskytech s koncovým -s jsou autoři ovlivněni anglickým jazykem a na francouzská pravidla pozapomněli. Jako např.:

„...*Animation de la rubrique juridique du site www.formasup.fr Intervenant au niveau national et régional dans différents éditorials sur le thème du droit de la formation*

professionnelle... “

Korpus *L'est Républicain* žádný případ užití jména *éditorials* neudává.

2.12. festivaux / festivals [nm festival (festival, přehlídka)],

počet výskytů: 7 : 11 507

Výpůjčka z anglického *festival*, která nepodléhá klasickému tvoření plurálu, jelikož se jedná o jednu z výjimek, ke které se připojuje jednoduché *-s*.

„...*J'adore voyager , les festivaux , les teufs ... “ (frWaC).*

Z příkladu je patrné, že se autor vyjadřuje hovorově (*les teufs*⁴¹). V momentě, kdy tento příspěvek psal si pisatel neuvědomil, že se jedná o jednu z výjimek tvoření plurálu (jen připojením jednoduchého *-s*). Jak již víme, většina substantiv končících na *-al* se mění v plurálu na *-aux*, proto se nejspíše autor řídil tímto pravidlem, aniž by si uvědomil, že se jedná o výjimku a koncové *-aux* se mu zdálo přirozenější.

Korpus *L'est Républicain* žádný případ užití jména *festivaux* neudává.

2.13. idéaux / idéals [nm idéal (ideál, vzor)], počet výskytů: 6 216 : 6

Pojí se s dvojicí stejného významu *ideaux / ideals* (psáno bez diakritiky), počet výskytů: 58 : 16

U tohoto substantiva některé gramatiky váhají. Slovníky nám nabízejí dvě možné varianty plurálu. Jasně převažuje tvar *idéaux*, jež se i nám zdá více elegantní oproti *idéals*. V tomto případě francouzská Akademie v průběhu let změnila svůj názor. V 18. století uvedla, že toto slovo nemá žádné maskulinní množné číslo (viz 4. vydání jejího slovníku). V roce 1935 ve svém 8. vydání uvedla oba dva možné plurály (*idéaux* a *idéals*) s tím, že *idéaux* se užívá spíše v technickém jazyce filozofie a matematiky a *idéals* v literárním jazyce, výtvarném umění a mravnosti. Následně ve svém 9. vydání udává, že tvar *idéaux* je užíván spíše matematiky a filozofy. Korpus *frWaC* však toto nepotvrzuje, neboť uživatelé tohoto plurálu užívají *idéaux* v běžných textech nebo také v textech politického směru.

⁴¹ mejdlo, mejdan

Např.:

„...*Mais les idéaux utopistes sont vite délaissés pour des thèmes plus possibilistes...*“

Několik dalších výsledků nám korpus nesprávně označil jako podstatné jméno, přitom se jednalo o jméno přídavné.

Idéals se vyskytuje výrazně méně, v korpusu *frWaC* je několik příkladů tohoto tvaru z anglicky či německy psaného úryvku.

„... *De tous les idéals tu composais ton âme*, ...“ (*frWaC*)

Jedná se o úryvek z básně od Victora Huga ze sbírky *Les Contemplations*.

Korpus *L'est Republicain* žádný případ užití jména *idéals* neudává.

2.14. journaux / journals [nm journal (deník, noviny, zprávy)], počet výskytů:

38 871 : 80

(jornaux, jorns - jedná se o překlep, ale významově stále jako *deník, noviny, zprávy*),

počet výskytů: 2 : 1

Jasně převládá tvar množného čísla s *-aux*, který je i gramaticky správně. Slovníky druhý tvar nenabízejí.

„...*de gens pressés , de messieurs qui lisent leurs journals avec un café noir*, ...“

(*frWaC*).

Příklad převzat z osobního blogu, kde autor popisuje život Pařížanů.

V dalších výskytích je *journals* užito jako anglický výraz (z *angl. journal*).

Korpus *L'est Republicain* žádný případ užití jména *journals* neudává.

2.15. végétaux / végétales [nm végétal (rostlina)], počet výskytů: 2 328 : 5

(vegetaux / vegetals – bez diakritiky, ale významově stejné), počet výskytů: 101 : 2

V tomto případě, po detailnějším zkoumání všech výsledků, je všech 7 tvarů *végétales/vegetals* přídavným jménem. Tudíž můžeme říci, že toto substantivum v čísle nekolísá.

Korpus L'est Républicain žádný případ užití jména *végétals* neudává.

Další dvojice, které patří do této skupiny již nebudeme detailněji analyzovat. Jsou jimi:

emmentaux / emmentals [nm emmental (ementál, ementálský sýr)]

fanau / fanals [nm fanal (lucerna, svítidlo, svítilna)]

frontaux / frontals [nm frontal (čelenka, náčelník)]

généraux / généraux (generaux / generals bez diakritiky) [nm général (obecnost, generál)]

hôpitaux / hôpitals (hopitaux / hopitals bez diakritiky) [nm hôpital (nemocnice, útulek)]

littoraux / littorals [nm littoral (pobřeží, přímoří, litorál)]

locaux / locals [nm local (místo, místnost, prostor)]

madrigaux / madrigals [nm madrigal (madrigal, galantnost, dvornůstka)]

mineraux / minerals (chybí diakritika), [nm minéral (nerost, minerál)]

métaux / métaux [nm métal (kov)]

narvaux / narvals [nm narval (narval – živočich)]

occidentaux / occidentals [n occidental (obyvatel Západu)]

oraux / orals [nm oral (ústní projev, ústní zkouška)]

paux / pals [nm pal (kůl, sázecí kolík)]

piédestaux / piédestals (pedestaux / pedestals bez diakritiky) [nm piédestal (podstavec, pedestal)]

principaux / principals [nm principal (to hlavní, základní kapitál, jistina, ředitel střední školy)]

radicaux / radicals [nm radical (kmen slova, radikál, odmocnítka)]

ritaux / ritals [nm rital (Talián)]

signaux / signals [nm signal (znamení, povel, značka, signál)]

terminaux / terminals [nm terminal (letištní terminál)]

totaux / totals [nm total (celková částka, celek, úhrn)]

tribunaux / tribunals [nm tribunal (soud, tribunál)]

vassaux / vassals [nm vasal (leník, vazal)]

verticaux / verticals [nm vertical (vertikál, vertikální kružnice)]

3. Zvláštní případy.

Do této kategorie řadíme slova, u kterých předpokládáme, že dvojice vychází z jednoho společného singulárního tvaru, ale přitom jeden z dvojice vychází z významově a morfologicky jiného substantiva. Nebo se jedná o slova, která byla korpusem vyhodnocena jako podstatná jména, ale po jejich bližším zkoumání v kontextu se vlastně o substantivum nejedná. Tyto dvojice slov, které nám korpusy vyhodnotily, blíže analyzovat nebudeme, jelikož nejsou předmětem našeho zkoumání. Nicméně pro lepší představu uvádím příklad:

3.1. baux / bals [nm bal (ples, bál, taneční zábava, tančírna)]⁴²

Jedná se o jednu z výjimek tvoření plurálu jmen zakončených na *-al*, a to připojením jednoduché koncovky *-s*. V tomto případě oba korpusy nabízí velké množství obou dvou variant (*-aux a -als*). Nicméně v tomto případě není počet výskytů s *-aux* relevantní, protože v těchto výskytech je obsažen i plurál od slova jiného významu: *bail (pronájem)*.

Žádný výskyt slova *baux* ve významu *ples, bál* nebyl nalezen.

3.2. fondamentaux / fundamentals – nejedná se o francouzské slovo, ale buďto o překlep (z *fr. adjektiva fondamentale*) nebo uživatelé vlivem anglického jazyka (z *angl. fundamental*) záměrně napsali **u** místo **o**. Navíc se ve všech výskytech jedná o přídavná jména.

Dále do této skupiny patří dvojice:

cadeaux / cadeals

casuaux / casuals

chaux / chals

chiraux / chirals

commerciaux / commercials

coraux / corals

cordiaux / cordials

digitaux / digitals

décimaux / décimals

⁴² *Francouzsko-český, česko-francouzský velký slovník: [--nejen pro překladatele].* V Brně: Lingea, 2007., str. 65

hospitaux / hospitals
impartiaux / impartial
instrumentaux / instrumentals
intrumentaux / intrumentals
intervaux / intervals
magistraux / magistrals
matériaux / matériels
materiaux / materials
maximaux / maximals
regionaux / regionals
servaux / servals
socciaux / soccials
associaux / associals
speciaux / specials
tutoriaux / tutorials
eguaux / equals
equatoriaux / equatorials
estivaux / estivals
géniaux / génials
geniaux / genials
fataux / fatals
hallaux / hallals

4. Zbýlé výsledky shrnujeme v tomto posledním bodě praktické části.

Jedná se o slova, která nevychází z jednoho společného substantiva, ale o náhodnou dvojici slov, která pouze morfologicky vypadá, že jsou významově stejná, ale ve skutečnosti žádný společný tvar v jednotném čísle neexistuje. Jsou to například vlastní jména, názvy obcí, měst, příjmení, názvy fotbalových klubů, hudebních skupin či jeden tvar z dané dvojice vychází z jiného podstatného jména. Tato slova nejsou předmětem našeho výzkumu, a proto se jimi nebudeme blíže zabývat. Jen pro představu uvádím 3 příklady, které jsme detailněji rozebrali:

4.1 cazaux / cazals

Oba tvary spolu nijak nesouvisí a nevycházejí z žádného společného singulárního tvaru.

*Cazaux*⁴³ je název francouzské obce a příjmení.

To samé výraz *Cazals*⁴⁴. Také se jedná o vlastní jméno (název obce ve Francii, název kantonu a příjmení).

4.2. deaux / deals

Oba tvary spolu nijak nesouvisí a nevycházejí z žádného společného singulárního tvaru. *Deaux*⁴⁵ je francouzský profesionální fotbalista a také název obce ležící v departementu Gard.

4.3. seaux / seals

Oba tvary spolu nijak nesouvisí a nevycházejí z žádného společného singulárního tvaru. *Seaux* vychází z podstatného jména *seau* (vědro, kbelík, kýbl)
Seals: příjmení profesionálního basketbalisty.

Dále jsou to dvojice slov:

appeaux / appeals

bestiaux / bestials

decaux / decals

drapaux / drapals

envaux / envals

estaux / estals

massaux / massals

matériaux / matériels

materiaux / materials

meaux / meals

neaux / neals

niaux / nials

pataux / patals

peaux / peals

quaux / quals

ribaux / ribals

rigaux / rigals

⁴³ [https://fr.wikipedia.org/wiki/Cazaux_\(La_Teste-de-Buch\)](https://fr.wikipedia.org/wiki/Cazaux_(La_Teste-de-Buch))

⁴⁴ <https://www.france-voyage.com/cities-towns/cazals-16120.htm>

⁴⁵ <https://www.transfermarkt.com/lucas-deaux/profil/spieler/57372>

taux / tals

vignaux / vIGNALS

Závěr

Závěrem se pokusíme o shrnutí poznatků naší práce. V této bakalářské práci jsme se snažili vysvětlit pravidla tvoření plurálu u francouzských substantiv a adjektiv a následně v praktické části najít konkrétní substantiva, která vykazují více než jednu variantu plurálního zakončení.

V teoretické části jsme si detailně vysvětlili způsob tvoření plurálu podstatných a přídavných jmen. Pravidla jsme uvedli u jmen, která mají různá singulární zakončení či se jedná například o složeniny, vlastní jména či příležitostná jména.

Nicméně zásadou pro vypracování této práce bylo nalézt pouze substantiva vykazující toto kolísání. My jsme si vybrali skupinu substantiv, která v singuláru končí na *-al* a jejich tvar plurálu je zakončen na *-aux* a zároveň na *-als*. Nyní můžeme potvrdit, že v psaném úzu převažují plurály, které odpovídají gramatickým pravidlům popsaných v teoretické části. Také potvrdíme, že převažuje koncové *-aux*. Výsledných substantiv, která připouštějí obě varianty v kultivovaném projevu je celkem 49 (viz bod 1 a 2 praktické části). U plurálů s menším výskytem jsme si mohli všimnout, že uživatelé těchto méně častých variant používají tento tvar úmyslně, například, aby se odlišili od ostatních nebo aby byli originální. U některých uživatelů však můžeme předpokládat, že právě gramaticky správný tvar neznají, či jsou již od dětství zvyklí používat právě ten méně častý tvar plurálu. S výskyty těchto tvarů jsme se (dle našeho předpokladu) více setkali v korpusu *frWaC*, kde autory těchto textů je velká směs lidí různých sociálních vrstev, vzdělání a věku.

K ostatním výsledkům (viz bod 3 a 4 praktické části) nebudeme brát zřetel, protože se nejedná o substantiva, jež jsou předmětem našeho zájmu, ale o substantiva, která nevycházejí z jednoho tvaru jednotného čísla končící na *-al*, nebo se jedná o vlastní jména, názvy či anglicismy.

Naše hypotéza ohledně kvality korpusů se tedy potvrdila. Webový korpus *frWaC* obsahoval několik chyb. Jelikož je tento korpus obrovského rozsahu, nedivíme se jeho chybovosti v oblasti POS-taggování neboli označování jednotlivých slov slovními druhy. Další nevýhodou tohoto korpusu vidíme i v chybné metodologii při vytváření korpusu, protože se zde nachází i velký počet anglicky psaných textů, což jsme u francouzského korpusu nepředpokládali. Pro výzkum podobného typu bychom chtěli

doporučit publicistický korpus L'Est Républicain nejen díky kvalitě textů, ale také proto, že *frWaC* může takovéto výzkumy zkreslovat.

Résumé

En conclusion nous essaierons de résumer les résultats de notre travail. Dans ce mémoire, nous avons tenté d'expliquer les règles de création de pluriel des substantifs et adjectifs français et après ça nous avons trouvé dans la partie pratique les substantifs concrets, qui existent dans plus d'une variante de la terminaison de pluriel.

Dans la partie théorique, nous avons expliqué en détail comment former le pluriel de substantifs et adjectifs. Nous avons cité les règles pour les noms et adjectifs qui ont des fins de singulier différents ou qui sont, par exemple, composés ou occasionnels.

Néanmoins, le principe pour l'élaboration de notre mémoire était de ne trouver que des substantifs montrant cette variation. Nous avons choisi un groupe des substantifs qui, dans le singulier, se terminent par *-al* et leur terminaison de pluriel se termine par *-aux* et en même temps par *-als*. Maintenant nous pouvons confirmer que, dans l'usage écrit, il y prédomine des formes plurielles correspondant aux règles grammaticales qui sont citées dans la partie théorique. Il faut aussi confirmer qu'il existât plus des terminaisons se terminant par *-aux*. Il y a au total de 49 substantifs résultants qui nous permettent les deux options dans la langue cultivée (voir les points 1 et 2 de la partie pratique). Parmi les formes plurielles d'occurrence mineure, nous avons pu remarquer que les utilisateurs de ces pluriels employaient cette forme intentionnellement, par ex. pour se distinguer des autres ou pour être original. Mais aussi on peut supposer que les autres utilisateurs ne connaissent pas de forme correspondant aux règles grammaticales ou sont habitués depuis leur enfance d'employer cette forme la moins courante. Les occurrences de ces formes étaient (selon notre hypothèse) plus rencontrées dans le corpus *frWaC* où les auteurs de ces textes sont un large mélange des personnes de différentes classes sociales, d'éducation et d'âge.

Nous ne prendrons pas en considération les autres résultats (voir les points 3 et 4 de la partie pratique), car ce ne sont pas des noms qui font l'objet de notre intérêt, mais

des noms qui ne proviennent pas d'une forme singulière se terminant en *-al*, ou sont des noms propres, dénominations ou anglicismes. La hypothèse concernant la qualité des corpus est par conséquent confirmée. Le corpus de webs *frWaC* contenait plusieurs incorrections. Étant donné que ce corpus a une grande étendue, nous ne sommes pas surpris par son taux d'incorrections dans le domaine du marquage de mots par les parties du discours. On voit un autre inconvénient de ce corpus dans la mauvaise méthodologie de sa création, car il y a un grand nombre de textes écrits en anglais (dans ce cas nous n'avons pas supposé une présence des textes anglais si nous travaillons avec le corpus français).

Nous voudrions recommander, pour des recherches d'un type similaire, le corpus journalistique, *L'Est Républicain*, grâce à sa qualité des textes et principalement pour la raison que le *frWaC* peut fausser les recherches de cette sorte.

Seznam použité literatury

DE KOCK, Josse. Quelques réflexions sur la manière de formuler une règle grammaticale. Le pluriel des substantifs français en "-al". La Linguistique, 4/2, 1968

DUBOIR J.; LAGANE R. (1973) – La nouvelle grammaire du français, Paris, Larousse

GREVISSE, M.; GOOSSE A. (2008) – Le bon usage, Paris, Duculot

HENDRICH, J.; RADINA, O.; TLÁSKAL, J. (1991) – Francouzská mluvnice, Praha, Státní pedagogické nakladatelství

CHEVALIER, J. C.; BENVENISTE, B. C.; ARRIVÉ, M.; PEYTARD, J. (1997) – Grammaire du français contemporain, Larousse

NOAILLY, M. (1999)- L'adjectif en français, Paris, Ophrys, 1999. L'essentiel français.

RADINA, O. (1987) – Francouzština-čeština – Systémové srovnávání dvou jazyků, Praha, SPN

RIEGEL, Martin, PELLAT, Jean-Cristophe a RIOUL, René. Grammaire méthodique du français. Paris: Quadrige, 2004

ŠABRŠULA, J. (1986) – Vědecká mluvnice francouzštiny, Praha, Československá akademie věd

TAIŠLOVÁ, J. Mluvnice francouzštiny: Grammaire du français. Praha: Leda, 2002, ISBN 80-7335-004-1.

Internetové zdroje:

Centre National de Ressources Textuelles et Lexicales. Dostupné z:
<https://www.cnrtl.fr/>

CzechEncy, Nový encyklopedický slovník češtiny, Dostupné z:
<https://www.czechency.org/slovník>

Český národní korpus (LM2015044, 2016-2019), Ústav Českého národního korpusu FF
UK, Praha 2015, Dostupné z: www.korpus.cz

Dictionnaire de l'Académie française. Dictionnaire de l'Académie française [online].
[cit. 2020- 05-02]. Dostupné z: <https://www.dictionnaire-academie.fr>

TLFi: Trésor de la langue Française informatisé, ATILF – CNRS & Université de
Lorraine, Dostupné z: <http://www.atilf.fr/tlfi>

Seznam tabulek:

Tabulka 1: *Počet tokenů a typů, korpus L'Est Républicain, str. 34*

Tabulka 2: *Substantiva vykazující oba tvary plurálu, korpus L'Est Républicain, str. 34*

Tabulka 3: *Počet tokenů a typů, korpus frWaC, str. 35*

Tabulka 4: *Substantiva vykazující oba tvary plurálu, korpus frWaC, str. 36*